

משה בירנבוים

גוי"נ לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

צעוהש"ת

פרשת ויקרא

וזה שמרמזת, אלף - היינו התורה, ע"ד "אלף בינה". זעירא -
היינו שמקטנת א"ע. אל משה - שהיה עניו מאד, והבין.
(דגל מחנה אפרים)

ויקרא אל בושיה וגו' (א, א).

ופי' רש"י, לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה
לשון חיבה וכו'. דע שבא רש"י ז"ל כאן ללמדנו כלל גדול בתורה,
והיינו כמו שמשא לא היה ניגש לדבר עם השכינה עד שקדמו
קריאה, כמו כן צריך האדם הרואה לעלות אל ה' ממדרגה למדרגה,
בכל מדרגה צריך הוא שיקדימו קריאה מן השמים, וליתן לו אותו
המדרגה. כי העצדות האמיתית להשי"ת הוא דווקא מי שעובד את
השי"ת ואינו רואה באמת שום מדרגה, עד שקוראים לו וכופין
אותו מן השמים על זה כי הוא צורך העולם.

והנה צעיינו ראינו רבים מן החסידים, שנעשו משוגעים ח"ו, או
צעלי מרה שחורה, ומאין נמצא הדבר הזה. אם מן התורה ח"ו,
אדרבה התורה עוד משמחת את הלב, ולסיבה זו אסרו חז"ל לימוד
התורה בת"כ ולאצל. אם מן המצוות, הלא פקודי ה' ישרים משמחי
לב.

אבל הענין הוא כי האנשים ההם הם הרואים לעלות אל ה' והקולם
נעלה מעיניהם, כי אינם עובדים את ה' יתברך בהדרגה ותפוסים
דבר שאין שייך להם, בלי שום קריאה ורשות מן השמים.

וגם יש אנשים שעיקר עצדות שלהם להשי"ת, הוא כדי להיות צעל
מדרגה. ועל זה נאמר (שמות כ, כג) לא תעלה צמעות על מזבחי
- היינו כדי להיות צעל מעלה ומדרגה. כי תגלה ערותך עליו -
כמו שאנו רואים שח"ו נעשו צעלי מרה שחורה.

ולא כן דרך האנשים השלמים שהם עובדים מרוים להשי"ת, ואינם
רואים באמת שום מדרגה. ומה שאנו רואים שיש להם מדרגות
גדולות, הכל הוא ע"י כפייה מן השמים לצורך העולם. ויזהר האדם
בזה, ואל יהרסו לעלות אל ה' כי הרבה עשו כרצ"י ולא עלתה
צידם.

(אוהב ישראל ליקוטים)

ויקרא אל בושיה (א, א).

נכתב אל"ף זעירא. הנה איתא בספרים על הא דאמרו חז"ל (אבות
ו, א) "הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה". להבין הלשון "דברים
הרבה". ופרשו, כי אמרו ז"ל (תנחומא בשלח ט) "לא ניתנה התורה אלא
לאוכלי המן" היינו כי התורה הוא דוגמת המן, כמו שטעמו כל
מיני טעמים בשעת אכילת מן, כמו כן ע"י לימוד התורה ממשיכין
כל מיני טובות.

אמנם צענין אכילת מן, דוקא אם היה אוכל בסתמא, היה מרגיש
כל מיני טעמים. אבל אם היה מכין עצמו על הרגשת איזה טעם,
כגון טעם צמר וכדומה, אז לא היה מרגיש רק אותו טעם בצד.
אבל כשהיה אוכל בסתם, אז היה מעורב בו כל כוחות של כל
הטעמים, ועל כן אמרו (שמות טו, טו) "כי לא ידעו מה הוא".

והנה כמו כן בלימוד התורה הקדושה באם לומד לאיזה כונה
להמשיך עשירות או פרנסה, אז הוא ממשיך אותו הדבר. אבל

ויקרא אל בושיה וכו' (א, א).

אמרתו בפירש"י ז"ל לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה
קריאה לשון חבה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו וכו' (ד"ה ויקרא
אל משה). ואמרנו שהקריאה למשה היה על דרך קריאת מלאכי השרת
הוא נטילת רשות, כך כביכול נעל צורך הוא וצורך שמו רשות
ממשה לכל דברות וצוויים, והכל מדרך ענוה צ"ה וצ"ש, ויש בזה
הרבה להאריך ולא אנא מן המכוון.

(עטרת צבי פ' בראשית דף לט)

ויקרא אל בושיה (א, א).

ופירש רש"י "אליו היה מגיע הקול, שהוא לצדו שמע וכל ישראל
לא שמעו". ויש לומר בזה צדדך רמז, על פי ששמעתי מן אא"ו
[הצעל שם טוב] זללה"ה, על הגמרא (עין חגיגה טו). בכל יום צת
קול יוצאת מהר חורב וכו', והקשה ממ"נ [אם אי אפשר שישמע
שום אדם הכרוז הזה, אם כן למה יוצא צת קול כלל. ואם אפשר
שישמע, א"כ מאי טעמא לא נשמע]. וכבר נדפס הוא בספר הקדוש
תולדות יעקב יוסף (ע"פ ויקרא אל משה ה').

וציאר הוא ז"ל כי הצת קול הוא הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל
יום. ומי שיש לו דעת תיכף כשבא לו הרהור תשובה אזי מבין
שזהו מן הכרוז שמכריזין "שבו צנים שובצים" ומיד מפשפש צמעשיו
ושב בתשובה שלמה. אבל מי שאין בו דעת אינו מרגיש כלל בהרהור
תשובה שבא לו ואינו פונה אליו כלל.

וזה יש לומר שרמזו רש"י בפירוש הפסוק, ויקרא - היינו מה
שקוראין ומכריזין בכל יום, שהוא הרהורי תשובה. אל משה - רק
"אליו מגיע הקול", היינו מי שהוא צחינת 'משה' סוד הדעת. "אבל
כל שאר ישראל" - שאינם צחינת דעת, לא ישמעו כלל את קול
הכרוז כי אינו משים על לב כלל ההרהור תשובה הבא לו. וק"ל.

(דגל מחנה אפרים)

ויקרא אל בושיה (א, א).

ויקרא - א' זעירא. ובדאי רמזא מרמזא איזה דיבור. וצתחילה
נקדים להבין מפני מה התורה נקראת 'תורת חסד', כמו שכתוב
(משלי לא, כה) "ותורת חסד על לשונה".

דהנה התורה נמשלה למים, ומים הוא צחינת חסד, וכמו שהמים
זוחלין ממקום גבוה למקום נמוך כן התורה"ק לא תמצא אלא צמי
שמשפיל עצמו. ואינה יכולה להתקיים צמי שמתגאה בעצמו ומי
שהוא גבוה צעיני עצמו אז התורה הקדושה נראית לו רחוקה
וגבוהה יותר ממנו, וידוע שהיא ארוכה מארך מדה וכו'.

וא"א לו להשיג ולראות אמיתת התורה. רק מי שמקטין את עצמו
אז התורה ג"כ מקטנת ומצמצמת עצמה לו בכדי שיוכל להבין עמקי
סודותיה.

כשלומד לשמנה, בלי שום כוונה, רק לעשות נחת רוח ליוצר בראשית, אז זוכה לדברים הרבה ביחד, דוגמת אכילת המן. והנה אמרו חז"ל "מה טובו דודיק, למה נמשלה התורה לדדים, מה הדד הזה כל מה שהתינוק מוֹאֵץ בו יותר מוֹאֵץ בו טעם, כך דברי התורה". והענין הוא, כי בכח החלב נתערבו כל הכוחות, ומזה הוא חיות התינוק. כמו באדם גדול, אשר חיותו הא מהרבה דברים מיני טעמים משונים זה מזה, ולא על הלחם לבדו יחיה האדם. כו כן בתינוק היונק משדי אמו, די לו בחלב לבד, ומוֹאֵץ בו כל מיני טעמים, יען כי יונק בפתח בלי שום כוונה.

וכן הוא צמי שלומד תורה צו הבחינה בלי שום כוונה רק לשמנה. וזה נקרא אל זעירא- היינו שהלימוד יהיה צו הבחינה, כמו האי זעירא היונק משדי אמו, ע"י זה ממשיך כלל כל הטובות. על זה נרמז זאת קודם נאותו על הקרבנות, כי הקרבנות היה כל אחד ממשיך טובה לפי שרשו, הולה מכפרת על הרהור הלב, וכדו' כל קרבן משונה מחברו. אבל אלל התורה נאמר (ויקרא ו, לו) "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולזשם ולזבח השלמים". כי לימוד התורה הוא טובה כללית באם לומד לשה, והוא כמו התינוק המרגיש כל מיני טעמים. ע"כ נכתב אלף זעירא לרמז על הג"ל.

(אמרי טעם)

ויקרא אל בושדה וידבר ה' אליו וגו' (א, א).

פירש"י ז"ל לכל דברות ולכל אמירות ולכל אונים קדמה קריאה לשון חבה וכו', אבל לנביאי אומות הולם נגלה עליהם בלשון עראי וכו'. פירוש, הקריאה מקודם היא הכנה והזמנה, שכל דבר מורה ודבר שבקדושה צריך שיהא הכנה והזמנה, שבלי הזמנה לאו כלום הוא, וכמו שאיתא לענין תענית (ע"י תענית יג) שאפי' יתענה האדם מאה תעניות בלי הזמנה לאו כלום הוא, וכל אחד ואחד מישראל צריך להזמין את עצמו לכל דבר מורה או דברי תורה שיקבל עליו עול מלכות שמים מקודם, ואז יוכל לקבל עליו עול מצוות (ע"י ברכות יג). וזה הוא שנקראים (תהלים קג, כ) גבורי כח עושי דברו לשמוע וגו' (ע"י ויקרא א, א) שמקבלים עליהם עול מלכות שמים ומזמינים את עצמם בענוה ובצריזות לעשות דברו ולשמוע בקול דברו.

(ליקוטי הר"ם)

אדם כי יקריב בכם קרבן לה', בן הבהמה בן הבקר ובן הצאן תקריבו את קרבנכם (א, ב).

יש לומר, הפסוק לומד אותנו, אם נראה שחזרו ישראל בתשובה, לא תהיה מגמתו כי אם להשפיע להם כל צרכם, ממילא יהיו טובים. אחד, כי כן צריך לנו, כמו בתחילת הצריאה התקין הקב"ה מזונותיו של אדם ואח"כ צראו, כן צריך גם עתה. ועוד, שעל ידי יכירו וידעו חסד קל ויזכר טובותיו ונפלותיו, יצטרו לבס להצורא צרוך הוא. וגם, כי כן הוא נשמעים דברי הצדיק הממשיך השפ להעם, והוא ילמד דרך ה'.

וזה יש לומר 'אדם כי יקריב מכס קרבן לה' - שירצה להקריב מכס ממש לה'. אני נותן לו ענה, מאיזה דבר יכול להקריבם לה', מן הבהמה - שימשיך להם דברי גשמיות ובהמיות. וזה הוא דרך כלל על כל עניני גשמיות.

אח"כ פורט מעם השפעה הכוללת כל עניני השפעה הם בני יי ומזוני, שבהם תלויים השפעות אחרות הנרכות וטובות לנו. וזה 'מן הבקר' -

הוא חיי, לשון צקור חולים. וכן נמי, כמו שור הוא מלך של הבהמות, כן נמי למשל החיים וצריאות הגוף, הוא התחלה לכל עניני גשמיות, כי אם חלילה אין חיים אין צריך לשום גשמיות. 'ומן הצאן' - כולל בני ומזוני, כי בצאן יש שני מינין - כבשים ועזים. עזים יש לרמז צמזוני ועושר, כמו שכתוב (משלי יח, כג) "העשיר יענה עזות" עו לשון עו צפתה. וכבשים פשוט על צאן קדשים, שישראל נקראים צאן (יחזקאל לד, לא) "אתם צאני" וכן כתיב (שם לו, לו) "ארצה אותם כצאן אדם" קאי על בנים הרבה.

(זכרון זאת)

אדם כי יקריב בכם קרבן לה', בן הבהמה בן הבקר ובן הצאן תקריבו את קרבנכם (א, ב).

נ"ל כי האדם הרוצה לקרב עצמו לה' יתצרך, מחמת גודל תשוקתו, הוא ממאס בעולם הזה, וכמעט שמקבל עליו יסורין ודוחק חלילה. אבל אין זה רצון הצורא צ"ה, כי בכל צדקתם לו צר (ישעיהו סג, ט), אפילו יחיד מישראל שריו צער שכינה מה אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי (סנהדרין פו מה).

ועל דרך זה שמעתי מכבוד אדמו"ר מו"ה רבי יעקב יצחק מלובלין זלה"ה "הנותן סלע לנדקה בצביל שיחה בנו הרי זה צדיק גמור" (פסחים ח:)

וכבר הבאתי דברי קדשו כמה פעמים, יעו"ש. כי גם זה הממאס בעולם הזה נקרא ג"כ 'צדיק', אבל זה שרואה בתיקונו של עולם, ומיד ומקשר עולם הזה לעולם עליון, זה נקרא 'צדיק גמור', ע"כ דבריו.

וזה פירוש הפסוק אדם כי יקריב מכס קרבן לה' - דהיינו שרואה לקרב עצמו לעשות קרבן לה'. אל ימשוך על עצמו דוחק ח"ו, רק 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן' דהיינו מתוך עושר וכבוד. (אור לשמים)

אדם כי יקריב בכם קרבן לה', בן הבהמה וגו' (א, ב). להצין תיבת 'מכס' קרוב לפשוטו. דהנה אם חטא אדם, מהראוי להקריב את עצמו לפני השי"ת, והיה מחסד הצורא שצויה להקריב בהמה, וסומך ידו עליה בכל כוחו, להראות שהיה מהראוי למסור כל כוחות נפשו אליו ית'. ועי"ז שב ומתחרט בתשובה שלימה לפניו ית'. ואם כן הוא מקריב נפשו גם כן בכח לפניו ית', כי זכאי אלקים רוח נשצרה. מה שאין כן כשאינו זוכה את יצרו בהקרבת הקרבן ואינו שב ומתחרט, מה צלע בהקרבת הבהמה. על זה נאמר (תהלים ג, יג) אם ארעב לא אומר לך וגו', האוכל צער אצירים וגו'. כי עיקר ציווי הקרבן, הוא רק שיתצונו שכל זה היה מהראוי לעשות לגופו ונפשו עבור חטאו.

וה"ש אדם כי יקריב 'מכס' - מעצמכם, קרבן לה', אזי 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן' תקריבו את קרבנכם. וזאת לאו ח"ו, לא ירצה קרבן הבהמה בלבד.

(אגרא דללה)

אדם כי יקריב בכם קרבן לה', בן הבהמה בן הבקר ובן הצאן תקריבו את קרבנכם (א, ב).

פירוש, האדם ההולך בצרכיו, ואין לו שום התקרבנות לה' צ"ה, יקח לו ראייה מן הבהמה, שנעשית הקדש להקרבנה על פי דיבורו של האדם שאמר 'הרי זו עולה' ונעשית קודש קדשים רק ע"י דיבורו והכל פיו של האדם עליה. ואע"פ שהבהמה עצמה לא נשתנית והיא

קרבן, שזוהו מקריב את עצמו להשי"ת ויכול אז לקרב כל העולם להשי"ת.

(עירן קדישין)

וישזוט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וגו' (א, ה).

ופרש"י מקבלה ואילך מצות כהונה למד על השחיטה שכשרה צור. וא"ת הלא שחיטה היא אחת מד' עבודות שמפגלין ופוסלין ולמה לקחה התורה חיוצ השחיטה מן הכן ונתנה רשות והכשר לישראל. ועל זה נאמר צוה"ק (עיי' בפרשת נשא 77 קדו). דכהנא אסיר לי' צדינא, ר"ל שצריך להתרחק עצמו מן הדין שלא יפגום ח"ו מידתו מיד החסד, לכן הקילה עליו התורה אם מתיירא שלא יעורר ח"ו דין ואכזריות כמידת הטבח ח"ו והכל לפי הכהן אשר ישער בעצמו ומוודע עצמו ושם אורחותיו ודרכיו, וק"ל.

(עטרת נבי, הגהות ותוספו 77 סד)

והפשיט את העולה ונתנו אותה לנתנויה (א, ו).

שמעתי אומרים בשם צו"ת קדישא המגיד מהר"מ [מולאטשוב] ז"ל. הענין, כי כל אדם צראותו בעצמו שום מעלה כל דהו, די לו זהו, כי אינו מכיר חסרונותיו. ועל ידי זה יוכל לבוא לידי גאולה בהיותו משגיח על עצמו בדרך כלל, אז מעלה זו המעטה אשר בקרבנו, מחפה על כל הפרטים הגרועים. אכן הענה היעולה הוא, שישגיח האדם בצרעות על כל אבר מאבריו אם קיים כל המצות התלויות באבר ההוא, אז יראה שאין צו שום מעלה רק כולו חסרונות.

וזהו והפשיט את העולה - רצה לומר כשיצא להפשיט מעצמו הגאולה הנקרא 'עולה', לשון עליה - אזי ונתח אותה לנתחיה - רצה לומר ישגיח על כל אבר ואבר ממנו בפני עצמו אזי ימצא חסרונותיו. ע"כ שמעתי, ודפ"ת.

(ערבי נחל)

והפשיט את העולה ונתנו אותה לנתנויה (א, ו).

נודע וממודעת זאת כי הכנסת ישראל מכונה בשם עולה, מי זאת עולה מן המדבר (שה"ש ג, ו, ט, ה). ואצריה הם הדיוקים איבדין דשכינתא. והנה מצונו לדיוקים יאריך ה' ימיהם ושנותיהם עובדי ה' באמת והם הולכים כל אחד ואחד בהופיע עצמם ה' עליהם ורוח ממרום יערה ומחזיק צימן נדקס ומראה להם הדרך ילכו זה ומוליקם צידו לא יכשלו כל אחד לפי דרכו. והנה אנתנו מאלמים אלומים אין צדינו להשיג עוצם מעצמות תעללומות חכמה מאין תמצא ומאזיה מקום בינה, נראה לפי ראות עיני בשר לנו אשר כמעט הם זה לעומת זה בדרכם דרך הקודש.

ולזה העינה לנו התורה הק' והפשיט את העולה, היינו הכנסת ישראל כי בראיית האדם הזה צעירי בשר ומלוכש הכל דעתו חכמתו וצינתו בלבושים גשמיים אזי בודאי הם מתנגדים זה לזה, כמו היסודות אש מול מים ויסודות האחרים, וידוע כי נדיק הוא יסוד עולם ושורשיהם מן האופנים שרפים וחיות הקודש ובכל עולם ישחנה הסדר והמערכה כנודע לידועי חן, אבל בהפשט מן לבושים הגשמיים וראיית צבחי' הפנימיות צלונייהם ועשייתם ותנועתם אזי יראה אשר הם באמת רוצים בצלון הצורא צ"ה ומתנשאים לעשות רצון קונם כל אחד ביסוד הקדוש אשר צו אשר עליו הוסד פועל אמת.

כמו שהיתה, אך הדבור שמוציא האדם הוא קודש קדשים, והוא שחל על הצהמה והקדישה. א"כ יראה האדם גדול הקדושה אשר צו. ומה עוד קל וחומר הדבור של תורה ותפילה לפני השם יתברך. וזה פירוש 'אדם כי יקריב מכס' - שרואה להתקרב לה'. 'מן הצהמה' - יצין מעצמו שחל הקדושה עליה ע"י דיבור פיו. וזהו 'מקריבו את קרבנכם' - כי די לו צהרות ה' אשר בקרבנו והוא האדם משכן לו.

(תפארת שלמה)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב בכם קרבן לה' בן הבהמה בין הבקר ובין הצאן תקריבו את קרבנכם (א, ב).

יש לדייק דלכאורה תיבת 'אדם' נראה כמיותר, דהיה יכול לכתוב ואמרת אליהם כי מקריבו את קרבנכם וכדומה, ועי' ברש"י. והנראה, דהנה ידוע דרק צנ"י נקראים בתואר 'אדם', וכמו שאמרו חז"ל (ב"מ קד): אדם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם. והענין צוה, דהנה התארים 'איש' או 'גבר' יכולים לומר בלשון רבים 'אנשים' 'גברים', אבל התואר 'אדם' יכולים לומר רק בלשון יחיד, ולהורות צו, שכלל ישראל נחשבים כאדם יחיד, על כל יחיד מישראל מוטל אחריות על כל העם, ועל כל העם מוטלת אחריות על כל יחיד.

הפרט צריך להרגיש את כאב הכלל, כשם שכל הגוף מרגיש את הכאב של אחד האיברים, וכל הגוף יכול להסתכן ממום באבץ קטנה, כך אצל כלל ישראל יחיד יכול לפגום בכלל הציבור בכח חטאיו, ומאידך, יכול להחזיר את כולם בתשובה. ולכן רק 'אדם' קרויים אדם' ואין אומות העולם קרויים אדם, שאכלס אין ערבות. ולזה אמר דבר אל בני' שצריך לבני', ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכס, שרק הם נקראים בשם אדם, כי יש להם אחריות אחד על השני, וראיה לדבר, כי יקריב מכס קרבן לה' מן הצהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. פתח בלשון יחיד וסיים בלשון רבים, כי אדם יחיד שמקריב קרבן לה' בכוונה טהורה, בלתי לה' לצדו, לא על מנת להתפאר, גורם השפעת קדושה על רבים מישראל, שכולם יתעוררו בתשובה ויקריבו קרבן לה'.

(פניני שפע חיים תשמ"ב)

אדם כי יקריב בכם קרבן לה' וגו' (א, ב).

הרב מאפסאט סיפר לי שצילדו היה מתענה ושאל להרב ר' אלימלך ז"ל על זה והשיב לו אם תוכל אחר התענית לאכול אין מלכות קווארט קאשי יציה שהיא ד' לוגין אז מותר לך להתענות. ואמר צוה"ל: אלמלא יהיה לי עוד שנים להצטרף עמי לבטל התעניתים הייתי מבטל אותה" ע"כ. וכשם שמצוה לשמור ישראל מעבירה כן מצוה לכל איש אדם יש לו מעט רפיון כח שלא יתענה.

והעיקר שאדם צריך לעבוד להשי"ת במידת האמת, ר"ל שלא ירגיש בשעת עבודתו ולא יתפעל צוה הוא עובד להשי"ת ואף שאדם נרא בהרגשה ואין יכול שלא להרגיש, אמנם נראה כשהוא עושה רצון הלב, האם מרגיש שום התפעלות מזה עבד שעשה רצון הלב זאת לא יהיה מקבלת מזה חיות, כן האדם כשמתפלל או לומד, מקבל רק יותר חיות בכל פעם מהשי"ת ו"ש אדם כי יקריב מכס קרבן לה', ר"ל קרבן הוא שמקריב את עצמו להשי"ת והתענות הוא ג"כ קרבן שממעט חלבו ודמו, אבל מי שלומד ומתל הוא ג"כ בצחינת

וזה שאמרו חז"ל (שבת ק"ט): "כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן". היינו אם מענה אדם את עצמו משלשה דברים שהם א"כילה מ'מון נ'אוף ר"ת "אמן" אזי פותחין לו שערי גן עדן. (הרה"ק המאור עינים ז"וק"ל: מאורי אור)

וישזוט אותו וגו' צפונה לפני ה' וגו' (א, יא).

שמעתי בשם מו"ז הקדוש והטהור מו"ה מנחם נחום מטשארנציל ז"ל. שאמר שצריך האדם לשחוט את היצר הרע בכל יום בשלשה דברים, היינו על ירך - פירוש לשמור צריח הלשון וצריח המעור, שלא יהיה ח"ו פוגם בצריח. ועוד המוצח - היינו שלחן שנקרא מוצח, שלא ימלא כריסו כזהמה רק שיהיה לשם שמים. ועוד צפונה - הוא הממון, שיהיה שגא הצנע כי "מנפון זהב יאמה" (איוב ל, כג). ואז יכול לצוא למדרגה להיות 'לפני ה'.

וזה שאמרו חז"ל (שבת ק"ט): "כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן". היינו אם מענה אדם את עצמו משלשה דברים היינו א"כילה מ'מון נ'אוף - שראשי תיבות "אמן" אז פותחין לו שערי גן עדן וממלאין משאלותיו לטובה.

(אילנא דמי)

והקרב והכרעיים ירוזין בבמים והקריב הכהן את הכל והקטיר הבזבזזה עולה הוא אשה ריזו גוזוז לה' (א, יג).

הרב החסיד נו"ה יעקב יהודא הכהן גליק ז"ל, בהיותו חתן, הלך ליקח ברכה מאת הגה"ק בעל ייטב לב מסיגעט ז"ע, לפני השבת באווארפין שלו, וזיה זה בערב שבת קודם פרשת ויקרא, אמר לו הייטב לב בזה"ל: דיין טאטע, רב בן ציון וועט דיר האלפן פאסטן, און איך וועל דיר האלפן תשובה טאן.

אחר זה התחיל הייטב לב להעביר את הסדרה שתיים מקרא ואחד תרגום, מיך הרגיש החתן בנשו איך שהרה"ק התחיל בעבודתו הקדושה לעוררו, והתחיל החתן לבכות כואד, וכאשר הגיע הייטב לב אל הפסוק וחקרב והכרעיים ירחץ בכמים (א, יג) הרגיש החתן בעצמו כאילו תולש מקרבו את הקרב והכרעיים, ופרץ בבכיות גדולות.

בינתיים נכנסה הרבנית הצדקת ע"ה, וכראותה איך שהוא פורץ בבכיות גדולות, פנתה ואמרה לבעלה: לאז אים שוין גיין דעם בכנ. ושוב חדל מלודרו לבכי, ונאז לא הרגיש כלום.

(גדולת יהושע)

כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו מבזו אשה לה' (ב, יא). שמעתי בשם האי סבא קדישא הנדיק קקש"ת מוה"ר שמעון מיערסלאוו שאמר על פסוק זה דרך רמז מוסר. כי יש כמה לומדים כשמחשדים איזה דבר פלפול צדך עמוק, מפארים את הדבר ואומרים שהוא דבר חד שקורין שפיצ"ק. ולפעמים אומר שהוא מתוק מדבש.

וזהו כי כל שאור - שהוא קרני חגבים. וכל דבש - היינו שהוא מתוק מדבש לא תקטירו ממנו אשה לה', כי דרך ה' להיות עניו ושפל צעניו, אם לא כשהוא לשמו יתצרך, ע"ד ויגזה לבו צדרכי ה'.

(תורת שמעון)

כל המנוזה אשר תקריבו לה' לא תעשה זומין, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו מבזו אשה לה'. קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבזבז לא יעלו לריזו גוזוז (ב, יא-יב).

ומי שעניו לא יסתכלו ברע ח"ו רק בטוב יראה גדול מידת טובו ודקתם, איך בכל רגע מוסרים נפשם על קדושת שמו יתצרך כלל אחד צנעימות פעולתו זה בתורה וזה בתפילה והמה צמחה בהישג יד ומצקשים האמת כל אחד כפי כח הנותן בעצם יסודתו מהררי קודש מגביר הטוב ומחליש הרע כפי אשר תשיג ידו צערכו, וכן המשגיח אל האמת ישגיח בזה וישגיח על מעשה ה' כי נורא צפנימיות ולא צמלצושא, כמאמר הזהר הק' טפשיין אינון משגיחין צלצושא דלביש צהון מלכא. ונודע כי המידות אינון לבושי מלכא אצל בהפשט מן הלצושיין איהו וגמוהי חד צהון, וזהו והפשיט א העולה כנ"ל ואז וניתח אותה לנתחיה ומתרגמיהן ויפג יתה לאיצרהה, כי אז רשות נתונה לו להסתכלות צדדיקים ויראה כי כולם כאחד כלתה נפשם לידבק במקור הטוב, ואין בהם רע וכולם עושים רצון צוראם יוצרם באמת.

אז נאמר והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה. באם יראה ההאדם להפשט את העולה היא הכנסת ישראל ממלצושה הגשמות כדי שלא יהא רואה דברים תוהים צעינו כאשר צומן מן זמנים הללו זה יאמר צכה וזה וכו', ואננו עם בני ישראל כלאן אשר אין להם רועה כל אחד ילך צשכלו, ומה להאריך צדברים נגד עם קדוש אשריהם צודאי רוצים האמת והמעכב עושה את שלו, והאיז אשר העיר ה' את רוו להצק צדדיקים האמיתיים אשר האמת יראה לעינים צודאי הוא צן עולם סהבא, וזהו והפשיט את העולה וכו' ונתח אותה לנתחיה ומתרגמיהן ויפג יתה לאיצרהה.

כי האיברים הם צדיקי הדור המנהיגים אותנו ונראה מאתם כוחם ועוד גצורתם אשר הקצ"ה גוזר וכו' ואז מהם תצוין אפס קלשו מעשה ה' ה הא השכינה הקדושה, כמאמר ר' יהושע צן חנייה לקיסר צחולין ס. ויהי טעם ויפג כמו הפליגה ספינתו צים ציר (ע"ה)

(ילקוט עטרת צב)

אשה ריזו גוזוז לה' (ט, ט).

יש לפרש, כי הריח מורגש בצר מרחוק, ופייך כל דבר שמרגשים צו עוד קודם שיקרצו אליו קרוי ריח, וצריך הקרבן להיות צאופן כזה אשר יהיה מרגיש מעמה צמעשים טובים שיעשה המקריב מכאן ולהא, שזהו עיקר הקרבן התשובה על להבא, וצלי זה אומר הכתוב (ישעיה א, יא) למה לי רוב צצחכס וגו', והרגשה זו של המעשים טובים שיעשה להבא היא הריח ניחוח לה'.

(ליקוטי הרי"ם)

וישזוט אותו על ירך המזבזבז צפונה לפני ה' (א, יא).

י"ל דאותו קאי על היצה"ר, וצא לרמז שצריך האדם לשחוט את היצר הרע בכל יום בשלש דברים, על ירך - היינו לשמור צריח הלשון וצריח המעור המכוון נגדה שלא יהיה ח"ו פוגם בצריח. המוצח, היינו תאוות האכילה, דשלחנו של אדם דומה למוצח (צרכות נ"ה). צפונה - הוא הממון, כי הרועה להעשיר יאפיין (צ"ב ס"ה) ומנפון זהב יאמה (איוב ל, כג), היינו שיהיה הכסף אשר מרוויח צהכשר, וגם יהיה שגא צנע.

ואם ישחוט היצה"ר של השלושה תאוות הנ"ל אזי יוכל לצוא למדרגה שיהיה לפני ה' ית'.

ונראה לי, דכתיבתי צפרש פרה אדומה ענין מטרה טמאים ומטרה טהורים. יעוין שס. וצסס מו"ה מנחם מנדל שמעתי, שמטמא לאדם טהור, כשיש לו איזה פניה בתורה ועבודה. מה שאין כן לאדם טמא, מטרה, הלאה שילמוד אפילו לאיזה פניה שהיא שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה צא לשמה, ודפח"ח.

ובזה יובן מנוה הני"ל, כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ - שלא יהא עם היצר הרע הנקרא 'חמץ' כוודע. כי כל שאור וכל דבש וגו' - כי שני אלו צריך להרחיק מעסק תורה ועבודה ה', שלא יהיה להתפאר ולהתנשא כמו 'שאור', או לשאר הנאה שלו הנקרא 'דבש' המתוק לחיך.

וכי תימא אס כן קשה על הש"ס (פסחים כ:): שאמרו "לעולם יעסקו אדם בתורה אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה צא לשמה" לכך ציאר הכתוב ענינו קרבן ראשית מקריבו - ר"ל כשהוא צמצמו שהוא ראשית ימיו, בזה ראשי להקריב גם שאור ודבש, שיהיה תורתו להנאתו, כדי שאחר כך יבא לשמה. ומכל מקום אל המזבח לא יעלו לריח ניחוח - כל זה שעושה להנאת ענינו, כי אס כדי שיבא אחר כך לשמה.

(מולדות יעקב יוסף)

כל זולב לה' (ג, טו).

אל ביתו של רבי הרה"ק ה"אמרי אבות" כגור זי"ע, נכנס עני וביקש נדבה מהרבי. הורה הרבי לעני להכותין ויצא אל החדר השני, שם היו מונחות תפילין קדושות ויקרות ערך אותן כתב הרה"ק רבי נושה מופשעווארסק. רבים השתוקקו לתפילין הללו ונאותו לשלם בעבורן סכומי עתק אך ה"אמרי אבות" לא הסכים לכונן תמורת כל הון שבעולם, ועתה הוציא הרבי את התפילין הקדושות ממוקונו, שב עני אל החדר בו ישב עדיין העני והכותין, והגיטין לעני. "קח את התפילין הללו, ר' יהודי" אמר הרבי "אני נותן לך אותן בכנתנה. כדאי לך לקחת אותן אל אחי הצדיק רבי נושה ביצלאל הוא בודאי ישלם לך בעבורן סכום גדול מואד, כי זה ימים רבים מושתוקק הוא לתפילין הקדושות האלו, ובכסף שתקבל מוכנו תוכל לקיים את מושפחתך ואף לפתוח לך עסק ראוי לשכונ". בלי להסס נטל העני את התפילין מידי הרבי, וניהר אל ביתו של רבי נושה ביצלאל,

עבר זמן ושני האחים הצדיקים נפגשו. שאל רבי נושה ביצלאל את אחיו ה"אמרי אבות" "מודוע נתת לו לאותו עני את התפילין הקדושות והיקרות, הרי יכולת לתת לו כסף או חפץ יקר ערך אחר?" השיב לו ה"אמרי אבות" "הן נאמר בתורה 'כל חלב לה' ולפי מזה שדורשים חכמינו על הפסוק הזה, כל דבר מובחר וטוב שיש לו לאדם עליו לתת אותו לה', כלומר להקדישו ליצורך מוצה. ומכיון שהחפץ החשוב והיקר ביותר שהיה לי בביתי היו אותן תפילין קדושות, נתתי אותן לעני לקיים בכך את מצות ה'".

(מעשיהם של צדיקים)

אשר נשיא יזוטא ועשה אזות מוכל מצות ה' אלקיו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם (ד, כב).

נראה לפרש עפ"י הגמר (פסדרין ק"א). עה"פ 'לכן הרחיבה שאלו נפשה ופרה פיה לצלי חוק' אמר ריש לקיש למי שמשייר אפילו חוק אחד [מלשמרו, נידון בגיהנם (רש"י)]. אמר רבי יוחנן לא ניחא למרייהו דלמרת להו הכי [אין הקציה רוצה שמהא דן את ישראל כל כך לכף מוצה (רש"י)]. אלא אפילו לא למד אלא חוק אחד (המנחה הואת תזילתו מרדת שמת).

ולכאורה קשה דמחלוקתם הוא מן הקצה אל הקצה, דלריש לקיש נידון בגיהנם אפילו על עזירה אחת, ולר' יוחנן עד שיעבור על כולם, ועי"ש בזהרש"א.

וג"ל דהנה ידוע דככל מצוה מהתרי"ג מצוות כלולים בה כל התרי"ג מצוות וכמו שאנו אומרים לפני קיום המצוות שהיה נחשב כאלו קיימנו כל התרי"ג מצוות התלויות בה, וא"כ כשאדם חוטא ח"ו בעזירה אחת הרי לא בלצד שפגם בענין זה בלצד, אלא פגם גם בכל התרי"ג מצוות, וכל המצוות שיקיים מעתה נפגמו ע"י מעשה העזירה הזאת כל זמן שלא שז בתשובה.

ומה מוסר השכל כמה צריך אדם לזהר מכל חטא ופגם קטן ואפילו מהרהור רע או מהסתכלות רעה, כי לא זו בלצד שיהיה נידון על פגם זה, אלא כל מה שיעשה מעתה בעסק המצוות ועבודת השי"ת, יהיו פגומים ומקולקלים רח"ל. ולכן אמר ריש לקיש שאפילו מי שמשייר חק אד יהיה נידון בגיהנם, כי באמת אין הפגם בעזירה הזאת בלצד, אלא שהפגם גדל והולך ונוגע בכל חוקי התורה (וינמא דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וד"ק).

ולזה אמר אשר נשיא יזוטא, היינו כאשר האדם חוטא ואפילו בעזירה אחת או פגם קטן בלצד, הרי שמכאן ואילך כל זמן שלא ישז בתשובה באמת, ועשה אח מכל מצוות ה' אלקיו- כל המצוות שיעשה מכאן ואילך, אשר לא תעשינה- לא יהיו נעשים בשלימות כראוי. על כן ישים זאת האדם בלבו ויציא קרבן וישז בתשובה באמת מקירות לבו על כל פגם ורעיון והרהורא דלצא אשר עשה מימי נעוריו, ואז יגמור לו ה' לטובה לתקן כל מה שפגם מעודו. (לקט שושנים גליון מט)

בעשיתה אזות ממוצות ה' אשר לא תעשינה וגו' (ד, כו).

שעשה מצוות, אך לא בצחינה זו שצריך לעשותה.

(ורע קודש)

מוכל אשר יעשה 'לאשמה בה' (ה, כו).

ראשי מצוות "לקל אשר שבת מכל המעשים ציוס השציעי". כי כן אמרו חז"ל (שבת ק"ט): "כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו כל עונותיו", והשבת הוא כפרה כמו הקרבנות. לכך נרמז צקוף פרשת הקרבנות, כי עכשיו שאין לנו קרבנות, השבת יכפר עלינו.

(תפארת שלמה)

ויקרא אל מושה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור וגו' רש"י הציא מהגמרא יומא ד כ ויקרא אל משה הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין דצרי טעונים הסצר כי למה יעלה על הדעת שכל בני ישראל שמעו את קול ה' שאז אין שום גללות מיוחדת למשה רבינו שהצבור המייחד רק אליו

נבאר הענין על פי מעשה שהיה עם הרה"ק רבי לייב שרה"ס זי"ע שנקלע פעם יחד עם עוד צדיק לאכסניה אחת ונתנו להם חדר לפנים מחדר רבי לייב התאכסן בחדר החיצון והצדיק השני בחדר הפנימי באופן שאם רצו להיכנס לחדר הפנימי היו מוכרחים להיכנס דרך החדר החיצון בו התאכסן רבי לייב באמצע הלילה ראה רבי לייב את בעל האכסניה נכנס לחדרו בדרכו לחדר הפנימי שאלו רבי לייב לבקנותו וענה שאשתו מקשה לילד ובא להזכירה איצ' הצדיק הוא הכיר רק את הצדיק השני ולכן רץ אליו ואלו את רבי לייב לא הכיר אמר לו רבי לייב שהוא לא צריך להיכנס אל הצדיק כי אשתו תלד תיכף ומיד בעל האכסניה התיישב בדעתו להיכנס בכל זאת להזכירה גם לפני הצדיק השני הוא נכנס אליו וגם הצדיק ההוא

בירכו שתלד תיכף כשיצא מוהחדר סיפר לרבי לייב שגם הצדיק השני בירכו אמר לו רבי לייב שזה לא רבותא כי הלא הוא בירך אותו קודם לכן והמשיך לו כבר את הישועה

חזר בעל האכסניה לחדר הצדיק השני ואמר לו את דברי רבי לייב אמר לו הצדיק שילך אל רבי לייב וישאל אותו אם גם הוא שמוע את שירת המלאכים ואם ענה קדושה יחד עמו עשה בעל האכסניה כדבריו ורבי לייב אמר לו שיחזור וישאל את הצדיק אם הוא שומע כל יום את שירת המלאכים או רק היום

ציאור הענין כי אותו צדיק לא שמע מעולם את שירת המלאכים רק בצאתו יום כששהה צממיות אל רבי לייב שרה"ס הלליה להאזין לשירה שרבי לייב שמע מהמלאכים אף שהוא צפני עצמו לא היה ראוי לזה כיון שרבי לייב שמעם היה גם כח הצדיק השני לשמוענין זה רמז רש"י בדבריו כי אף שקול ה' היה מיועד רק למשה רבינו היה סברה לומר שאם משה שמע זכו גם בני ישראל לשמוע לכן זה הכתוב וידבר ה' אליו הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין והבן

קך היה אלל כל הנביאים שכולם שמעו את כל דברי הנבואה גם אלו שנאמרו במיוחד לנביא מסוים כמו שמשמע מדברי חז"ל מהדרין פטו צ רני תנא קמיה דרב חסדא הכובש את נבואתו לוקה אמר ליה וכו' מאן מתרי ציה אמר אביי חזריה נביאי מנא ידעי אמר אביי דכתיב עמוס ג ז כי לא יעשה ה' חלקים דבר כי אם גלה סודו לעבדיו הנביאים נמנא שכל הנביאים שמעו את כל דברי הנבואה גם מה שלא מיוחד אליהם דברים הללו היו מעשים בכל יום אלל זק"ק בעל ישמח משה ז"ע שהיה משתיק את העומדים סביבו שלא יפריעו לו לשמוע כרוזים מן השמים ולפעמים סיפר מה שמע דבר פלא הוא שהיה נרץ להשתיק את העומדים אללו שעבדו בעדו לשמוע בעוד הקולות שבשמים לא הפריעו לו

אמנם כל הכרוזים ודברי הנבואה נשמעים רק באוזני הצדיקים ולא לפשוטי עם כי אדם שחטא ולא קידש וטיהר את אזניו מדיבורי לשון הרע ורכילות ושאר דברים חסורים לא יכול לשמוע את דבר ה' ונחשב לחרש אלמלא החטא היה כל אדם שומע כרוזים מן השמים כמו שמונח בזה"ק צממה מקומות עה פרשת וישב ח"א קפג צ ועוד כי לא מכריזים צהינם אלל על מנת שישמעו ומי שראוי זוכה לשמוע

(שפע חיים שיאורי סורשי משמ"ה)

אשם הוא אשם אשם לה' (ה, יט)

"אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם (אבות פ"ד כ"ד). ולכאורה אם הוא שוגג למה יחשב לו כמזיד. ושנעתי בדרך נושיל בשם החפץ חיים זצ"ל למוך גדול שהיה לו בן יקר שנסע למרחקים לנושך הרבה שנים והיה בגעגועים גדולים עליו שלא ראהו. ופעם אחת הגיע היום הנכסף! שהיה אמור הבן לחזור לעירו ולארצו של המולך, ועשה הכנות גדולות ליום המוקווה לקבל פניו של בנו החביב עליו כנפשו. ושלח המולך פמליא מועבדיו ומשרתיו אל חוף הים אשר הספינות המופלגות בים חונות שם בעת הגעתם ארצה, להביאו בתופים ומחולות, כראוי לכבוד בן המולך.

ובאותה ספינה שהפליג בה הבן שלח אחד ממוכריו של המולך חבילה אשר רכשו עבור המולך וצוה על עבדיו להביאו אתם בחזרתם אליו. וכשחזרו למולך בישרו לו שקיינונו דברך והבאנו החבילה שבקשתנו, ושאל אותם היכן הבן, ואמרו לו שזה שכחנו. וכעם עליהם נואד ואמר היתכן דבר כזה אם הייתם מביאים את בני ושכחתם החבילה נחא, אבל העיקר שכחתם הרי אתם מורדים במולך ופושעים גמורים. וכן אמר החפץ חיים ז"ל דכל

הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו שהכל ברא לכבודו לזעזע שמו יתברך, ולא שייך שוגג בחילול השם ודינו כמזיד גמור.

ונראה לפי זה הכתוב (ויקרא ה' י"ט) אשם הוא אשם אשם לה' דלפני כן כתיב על שוגגתו אשר שוגג והוא לא ידע ונפלה לו. אבל אשם הוא אם אשם אשם לה' אפילו שוגג מזיד הוא.

(כרם חמד)

וכפר עליו הכהן לפני ד' ונסלחו לו על אונתו מכל אשר יעשה לאשמה בה.

שנה אחת ביום שבת קודש פרשת ויקרא, דיבר (כ"ק מרן ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל) ב"קידושא רבא" מועניגי דיומא. בין השאר הזכיר, שבשלהי הפרשה שקראו היום כתוב: "וכפר עליו הכהן לפני ד' ונסלחו לו על אונתו מכל אשר יעשה לאשמה בה". וחבאו בספרים בשם הרבי ר' מנדלי מרימנוב ז"ע, כי לפנים בקהילות הקודש, כשהיה הקורא מסיים בפסוק זה, נהגו הקהל לעמוד ולקרוא בקול רם: "ליא-ל אישר שיבת מוכל הימועשים ביים הישיביעי (נטוריקון לאשמויה ב"ה). "היה מו שיחסביר את טעם הכונה", אמר, "כדי שלא לסיים בדבר שאינו טוב. אמנם יתכן שיש בזה ג"כ רמז גדול, דהיינו, שביום השבת הזמן מוכשר ומסוגל ביותר להיאחז בכהן, הוא הצדיק, שיכפר עליו לפני הקדוש ברוך הוא ונסלחו לו" ו"ע"פ כתבי חסידים מפר' ויקרא תשכ"ח.].

סיפר (כ"ק מרן אדמו"ר ה"פני ננחם" ז"ע): כשלמד פעם ראשונה חומש ויקרא בפסוק אשר ריח ניחוח לה (ויקרא א' ט"ו) לימד אותו המלמד טייטש, אשר לה' לשם דער אייבישטער, כשחזר על הלימוד לפני אביו ואמר את הטייטש, עצרו אביו ושאלו וואס איז דער טייטש פון אשה אליין - (מהו הטייטש של התיבה אשה) ולא ידע, רק לחזור על דברי המלמד.

שלח האמרי אמת לקרוא למלמד ואמר לו: דער טייטש איז זייער ויכטיג, אבער מיטאר נישט אוועק רידן זך א האר פון רש"י, רש"י באווארנט דאך און פאטייטשט אשה לשון אש "פייער", מידארף איין באקן ב"י א קינד אז יערער ווארט דארף האבן אטייטש, אשה לה' דארף מען פאטייטשען, ער זאל פארברענט ווערן פארן אייבערשטן וועגן, - (הטייטש הוא מאד נחוץ, אבל אסור לזון אפי' כחוט השערה מפרוש רש"י, רש"י הרי דקדק ומפרש אשה לשון אש, צריכים להגדיר ולהשריש בילד שכל תיבה צריכה לפרש, אשה לה' צריכה לפרש שיהא נשרף בשביל השי"ת).

גם בהוראות לתלמודי התורה השונים דרך הגהלה רוחני שהקים, צוה להדגיש גדול חשיבות הבנת רש"י על התורה במתינות ובהבנה, ובהבהרת נחיצות כל תיבה שברש"י. (משימות כ"ק מרן אדמו"ר מטאלא שליט"א)

(פקודי דרשתי)

ואם נפש כי תזטא וגו' ולא ידע ואשם ונשא עונו (ה, יז).

סיפר הגה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר זצ"ל: פעם בערב שייק פרי' ויקרא בבואי להיכל קדשו של רבינו (כ"ק מרן אדמו"ר מטאלא קלויזנבורג) ז"ע, מוצאתו שוכב על מיטתו באפיסת כוחות, ומיד לאחר נתינת שלום שאלני אם כבר למדתי חומש ורש"י בפרשת השבוע, והראה לי את דברי רש"י על הפסוק ואם נפש כי תחטא וגו' ולא ידע ואשם ונשא עונו (ויקרא ה' י"ז). ופירש דש"י "מודה טובה המרובה הישן לו כון הפגולין והנותדות והמתענה ביום הכפורים על אחת כמה וכמה שייזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות". והמשיך רבינו ז"ע: בוא וראה שגב זרם מעלת "זכות אבות", דהנה אדם הצריך להגיע לזכות זקנו שלא אכל פיגול ונותר ומתענה ביוכ"פ, זאת אומרת שהוא עינמו אין לו גם זכות זאת, דאי לא הכי למה לו להגיע לזכות זקנו, ועם כל זה עומד לו ולכל דורותיו אחריו זכה זה שלא היה חוטא והתענה ביוכ"פ. גם זה כלול במושג "זכות אבות"... וחזר והפליא את כל הענין במשך שעה ארוכה.

("צנאד", אלול תשנ"ז)

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע
ה'אוהב ישראל'
תק"ח - ה' ניסן תקפ"ה

רבינו נולד בשנת תק"ח לאביו רבי שמואל מזמיגראד שהיה מגדולי רבני פולין בדורו, ראב"ד בעיר חדש ניישטאט שבמרכז פולין, נצר לשולשלת רבנים שמוצאה מהמהר"ם מלובלין ומהמהר"ם פאדאוה והרבי ר' העשיל מקראקא אשר על שמו נקרא.

ומילדותו התפרסם כגדול בתורה וכבעל תכונות מופלאות, והיו אבריו מגידות לו עתידות, ובקש מהש"ת שיבוטלו תכונותיו אלו נשא את מרת חיה בת רבי יעקב מרגליות אבד"ק טיטשין, ישב שש שנים סמוך על שלחן חותנו ושקד על לימודי תורה.

רבנותו הראשונה היתה בעיר קאלבאסוב שבגליציה, בעיר זה מצא את דרכו לדרך החסידות, בהשפעתם של הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב, והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א, נסיעתו הראשונה כחסיד היתה אל הרה"ק המגיד מזולאטשוב זיע"א שרבינו החשיבו כמפתח התורה' לאחר שתירץ לו כל קושיותיו, בקביעות נסע אל רבו המובהק הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א אשר החשיבו למאד.

בקאלבאסוב ישב כט"ו שנה שם סבל מדחקות נוראה, בשנת תק"ס נתקבל כאב"ד אפטא שם ישב ח' שנים וידוע כי כאשר נפרד מתושבי העיר הכטיח כי על שם עיר זה יקרא תמיד 'הרב מאפטא' בשנת תקס"ח הוזמן לכהן ביאסי שברומניה, השפעתו על יהודות רומניה ובמדינות הסמוכות היתה עצומה,

לאחר פטירת הרה"ק הרבי ר' ברוך'ל ממעזיבז עבר למעזיבז, ושם לא כיהן כרב אב"ד אלא כמנהיג לעדת החסידים

ציוה ברגעיו האחרונים שלא יחקקו על מצבתו שום תואר או שבח כי אם 'אוהב ישראל', ונטמן במעזיבז למרגלות הבעש"ט הק' (כיום ציונו בתוך אוהל הבעש"ט הק').

חיבורו אשר נכתב ונאסף ע"י נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זיע"א, הוא הספר הק' 'אוהב ישראל' עה"ת ומועדים, אשר משמש כאחד מספרי היסוד בחסידות. (זכות אבות)

לאור באור החסידות

בימי שבת רבינו בעיר קולבסוב, הקדיש את כל עתותיו וכוחותיו ללימוד התורה ביגיעה והתמדה רבה. באחד הימים עת ישב רבינו בביתו והגה בתורה, ניצבו שני אנשים בעלי צורה על פתח ביתו, ניכר היה עליהם כי באו מדרך רחוקה. רבינו הכניסם לביתו והגיש לפניהם כיבוד ושקע חזרה בתלמודו, ואילו השנים המשיכו לישב מולו ושוחחו ביניהם. רסיסי הדברים הגיעו לאוזני רבינו, אולם לא השית את ליבו, והמשיך להתעמק בתלמודו. בהגיע זמן תפילת המנחה פנה רבינו עם אורחיו לבית הכנסת להתפלל. ושהה שם עד לאחר תפילת מעריב. בתום התפילה פנו השנים אל רבינו ושאלוהו אם יוכלו להיוותר במעונו ללינת הלילה. דירתו של רבינו היתה קטנה, למרות זאת הזמינם לבוא אל ביתו. בהגיע שעת הלינה נפנה רבינו לנוח קמעא וכן האנשים הללו פנו ללון. בהגיע שעת חצות, התיישב רבינו לעסוק בתורה. בזמן זה הקיצו גם האורחים משנתם, והמשיכו בדיבורם מאתמול. עם עלות השחר נפרדו השניים מרבינו, פנו והלכו לדרכם. לאחר זמן קצר עלתה בלב רבינו תמיהה: 'מי היו אלו הבאים? גם מדבריהם ששוחחו בנוכחותו הרגיש כי נתחדשו לו דברים רבים בהם עמל ויגע להבינם, ועתה הנה הדברים מחזורים לו עד מאוד. בתחושת החמצה זו הסתובב רבינו זמן מה.

כחלוף שבועיים ימים מהביקור המוזר, באחד הימים לפנות בוקר עם עלות השחר, כשיצא רבינו להתכוון לתפילת השחר, הבחין על יד ביתו באותם שני האנשים החולפים בעגלתם שוב בעירו. מרוב שמחה, החל לרוץ לקראתם, משהשיגם בירכם ברכת שלום, ברם הם השיבו לו בשפה רפה ובקיריות. רבינו ביקש לעכבם ושאלם: 'שמה תחפצו בדבר

מאכל או משתה', השיבו השנים: 'הנך יכול לקנות עבורנו דבר מאכל'. רבינו נפנה ומיהר אל בית-המאפה לרכוש עבורם כיכר לחם. אך הם המשיכו בנסיעתם בעגלה ולא המתינו עבורו. בראות רבינו כי ממשיכים הם בנסיעתם החל לרוץ אחר העגלה בכל כוחו. כך המשיך בריצה אחר העגלה זמן רב. בראות היושבים בה את רצונו העז לפגשם, הורו ל'בעל-העגלה' להאט במעט את נסיעתו, וכך באפס כוח הדביק רבינו את היושבים ועלה לעגלתם. הם המשיכו בנסיעתם עד זריחת השמש, עצרו בכפר סמוך ונעמדו להתפלל תפילת שחרית. לאחר התפילה חפצו הנוסעים להחזיר את רבינו אל עירו. אולם הוא אמר להם: 'לזאת לא אסכים, כי כאשר תלכו אלך'. או אז בראותם את רצונו האמיתי להמשיך עמהם אמרו לו: 'לך נא אל צדיק הדור הרבי ר' אלימלך השוכן בליזענסק והוא אשר יורה לך את הדרך תלך בה ואת המעשה אשר תעשה'. מאז נדבקה נפשו של רבינו בדרכי החסידים.

סיפור זה סיפר רבינו להרה"ק רבי יקותיאל שמעלקא בנו של הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב. בסיימו את הסיפור, אמר רבינו: 'אותם שני האנשים היו, האחד הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב, והשני היה אביך הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב. (הרב ישראל סגל הי"ו במבוא לספד"ק "אוהב ישראל" שבווצאת פאר מקדושים, ומובא בהרבה ספרים בשינויים קטנים)

את הברכה אשר תשמעו. שמעתי מאיש אחד ששמע מרבינו הקדוש רבי יצחק יעקב מלובלין שאמר בזה הלשון: "ברכה" זה הרבי ר' מענדלי מרימנוב, "ברכה" זה הרב מו"ה ישראל מקאזניץ, "ברכה" זה הרב מאפטא וכו'.

(היכל הברכה פרשת ראה)

הרה"ח מ' יחזקאל סופר מאפטא שמע מהגה"צ ר' פינטשי זצ"ל אבד"ק פילץ כי הה"ק הר"ר בונם (מפרשיסחא) זי"ע הי פ"א באיזה עיר ונודע לו שבא לשם הה"ק האוהב ישראל ז"ל, והלך לשם לקבל פניו, ובבואו לפרוודור אמר לו המשרת שנדמה לו שהוא ישן, והי' עומד שם איזה מטה (מקל) שקורין דראנג, ונטלו על ידו וכתפו והלך על פתח ביתו הלך ושוב,

ושאלו אותו על זה והשיב שיש לו ידיעה ברורה שהה"ק מאפטא הי' באיזה פעם מלך ישראל ולכן הולך על המשמר כאיש חיל לפני פתח המלך!

וזה מתאים למה שנשמע מזקני עירנו שפ"א דיבר האוהב ישראל עם אנ"ש וא' להם שהי' כבר הרבה פעמים על זה העולם, והי' פעם מלך, ופעם כה"ג, וסיפר מעשיות מה שזוכר שהי' איש ירא וחרד ותם בירושלים בימי ביהמ"ק שהי' דרכו להביא קרבן (אפשר אשם תלוי) בכ"פ, וזוכר עוד מה שהוא ועוד פרחי כהונה עשו ממנו קצת שחוק עם כל הסימנים, ואמר גם שמו של האיש חרד הנ"ל, וגם אמר שהי' בזמן התנאים תנא וכו' וגאון בימי הגאונים, וכעת מה אני רק קטן בעיר קטנה, (כן סיים הה"ק אוי" את דבריו) ובתוך כך באו אנשים אורחים מכובדים והביאו לו כתב נשיאות מאה"ק עכ"ל. (שיח שרפי קודש)

סיפר לי מורי חמי (הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע) מקדושת הדבור של רבינו (מאפטא), שהיה קרובו, והיה מקורב אצלו מאד, והיה לומד עימו ביחד גמרא ותוספות, והיה זה בימי חורפו, פעם אחת ביקש ממנו הרה"ק מורי ורבי איש אלוקים מו"ה נפתלי מראפשיץ, בימי חורפו, את מורי חמי הנ"ל, ואמר לו אברהם מרדכי, איך בעט דיר, האב רחמנות, און ווער מיר גוואהר אצל הרב מאפטא, וויא ער האלט פין מיר, (רחם נא עלי ותברר אצל הרה"ק מאפטא איך מחזיק ממני)

וסיפר לי מורי חמי, שהיה דורש וחוקר ממנו לערך חצי שנה, שידע איזה דבור קטן, לידע את דעתו, מה אצלו הרב מורינו רבי נפתלי הנ"ל, כי כל כך אחר רוב דיבוריו, היה לו משקל של זהב ממש בפיו, שלא דיבר שום דבור על שום בן אדם שלא ירע בשום דבר לבר ישראל אפילו רשעים גמורים כיון שנקראים יהודים. (זוהר ח"ב דף שצ"ה ע"א) (זכות אבות בשם 'מעשה השם' (קאמארנא) עמ' פ"ב)

הרה"ק מאפטא זי"ע היה דר בהיותו אברך באיזה עיר, ואז לא היה עוד מכת החסידים, ואנשי העיר ביקשו ממנו שיקבל על עצמו את עול הרבנות בעיר, ולא הסכים מרוב ענוותנותו, ובזמן ההוא כבר היה נתפרסם שמו של הרה"ק הר"א מליזענסק זי"ע בעולם, ושאלו אותו אנשי העיר, שאם הרה"ק יסכים שהוא יהיה כאן המרא דאתרא, הכי גם הוא יסכים, ואמר להם שאם הרה"ק יסכים שימנו אותו לרב עליהם אזי ג"כ הוא יסכים,

ונסע להרה"ק לשמוע חוות דעתו בזה, ויהי כאשר קיבלו האנשים שלום מהרה"ק הר"א, ראה הרה"ק מאפטא שהרה"ק משפשף ידו כמה פעמים באמצע קבלת שלום מהקהל, משום שהיה כואב לו אם נתן שלום לאיש שהיה בעל עבירה, והרה"ק הרגיש בידו הקדושה למי שהוא נותן שלום והרה"ק מאפטא בגודל ענוותנותו חשב שבדאי אם הוא יתן שלום להרה"ק ירגיש שהוא בעל עבירה ולמה יצער אותו צדיק שיכאב לו ידו, ע"כ היה ברצונו לצאת מהחדר ולא לקבל שלום אבל היה שם קהל גדול ולא היה ביכולתו לצאת כעת מן החדר, ע"כ החביא עצמו בארגז שהיה שם כדי שלא יצטרך ליתן שלום להרה"ק, ויהי כאשר אך נכנס לארגזו, שמע שהרה"ק הרים את קולו ואמר, הידים שאין אנו צריכים להם הם דוחפים לקבל שלום, ועל מי שאנו ממתנים הם מחביאין עצמן,

והרה"ק מאפטא הבין שכונת הרה"ק הוא עליו, ע"כ יצא מהארגז וקיבל שלום מהרה"ק, וכאשר נתן לו ידיו, אמר הרה"ק, ידיו "רב" לו, וראה הרה"ק מאפטא שהרה"ק ג"כ ידע לאיזה ענין שבא אליו, ונעשה אח"כ מגדולי תלמידי הרה"ק הר"א מליזענסק זי"ע.

(מפיהם ומפי כתבם, הגה"צ מנאש שליט"א בשם הגה"צ משארמאש זצ"ל)

רבינו (ה"חידושי הרי"ם") זצ"ל הי' רגיל לספר בגודל קדושתו של הרה"ק מאפטא זצ"ל והפליג להלל את ח"י תורה שלו, ואמר כי לא שמע עוד מימיו פה מוכשר לומר תורה כמו ששמע אז מפיו של הרה"ק מאפטא זצ"ל.

ופ"א כאשר ישב הרה"ק רפ"א זצ"ל אבד"ק פילץ לפני מרן הק' בעל "שפת אמת" זצ"ל אמר לפניו דברי רבינו (ה"חידושי הרי"ם") זצ"ל שהפליג בסגנון התורות שיצאו מפיו של הרה"ק מאפטא זצ"ל, וסיים רבינו זצ"ל שאין חידוש בדבר כי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל אמר פ"א שלשה דברים היו לנו, עין פה ולב. את העין מסרנו לר' איציקל לאנצוטער [הוא הרבי מלובלין זצ"ל], ואת הפה מסרנו לר' יהושע העשיל אפטער ואת הלב השארנו לעצמנו.

ואמר ע"ז מרן הק' בעל השפ"א זצ"ל כן הי' כוחו של הרבי ר' אלימלך זצ"ל שהי' טופח ע"מ להטפח כי בוודאי לא הי' כונתו שכשמסר העין והפה לא נשאר כח זה גם אצלו, אבל לפי"ז למה לא מסר גם את הלב לאחד, וכנראה הי' זה עיקר כונת מאמרו שלא מצא מי שיוכשר למסור לו בחי' הלב שלו עכ"ל ק.

(מאיר עיני הגולה"ח"א)

ראיתי מעשה נורא (מועתק מפנקס ח"ק של עיירה אחת בפולין) מימי הרה"ק מאפטא זי"ע, וזה תוכן הסיפור: בעיר אחת הסמוכה לעיירתו של הצדיק מאפטא דר צורר יהודים משומד שעלה לגדולה ונעשה לשר משרי המלוכה. והיה מציר ומריע מאד ליהודי המקום ההוא ומידי פעם כשהיו נפגשים שרי המלוכה עם המלך לדון עמו ולטכס עצות לטובת התושבים היה אותו צורר מופיע ומחפש כל הזדמנות להבאיש את ריחם של היהודים, אחיו לשעבר.

באחת מאותן אסיפות מלכותיות קם אחד מן השרים, אף הוא שונא ישראל מובהק, וסיפר לפני המלך כי בעיירתו יצאה אחת הערילות לשאוב מים, ולא שבה הביתה ועקבותיה נעלמו. הימים ימי ערב חג הפסח ועם ישראל מתכוונן בדחילו ורחימו לקראת החג הקדוש בביעור החמץ באפיית המצות. ואחרי חקירות ודרישות - סיפר השר - "נתגלה" כי היהודים הם שאשמים בהעדרה של אותה נערה, כי הם שחטוה בכדי לערב את דמה במצות החג שלהם...

למשמע הדברים החמורים הללו הזדעזעו כל הנוכחים וחמתם נתלקחה בהם עד להשחית. וכבר מוכנת היתה הגזירה לחרוץ על ראשיהם של ישראל, ורק זקוקים היו לחתימת כל השרים. וכשהגיע תורו של אותו משומד לחתום, עברה עליו, משום מה, רוח טהרה, ובמקום להצטרף בהתלהבות לגזרי הגזירה נגד היהודים שנואי נפשו קם והכריז קבל כל השרים כי אף הוא היה יהודי וכל האשמה הזו שקר היא ומגוחכת מיסודה, וכי אכילת דם בעם ישראל הוא אחד מהדברים המתועבים ביותר, וזאת ידוע לו בבירור כי הוא נתגדל בין היהודים וידוע היטב היטב את מנהגיהם.

הדברים הכנים שכנעו מיד את המלך והשרים באמתותם, בפרט שידעו נכוחה כי אותו משומד שונא מושבע לישראל הוא ואינו חשוד להמליץ טוב עליהם, והדברים מוכיחים מתוכם כי רק אמת הוא דובר. ואכן, בזכותו ירדה הגזירה מעל הפרק כליל.

מיד לאחר אותה עובדא ניצת באותו משומד אש קודש. המצוה הזו של הצלת ישראל מכליון הבעירה בו ניצוצות נעלמים ולבו החל להשתוק לחזור לעמו ולהתקרב חזרה לה' ולתורתו, אבל מיד לאחר הרהור שני נראה לו הדבר כבלתי אפשרי, היות שלאחר השתמדותו עזב אשה ובנים כשרים שהיו לו ונשא אשה נכרית ונולדו לו ממנה ילדים, וזה נראה לו כמעוות לא יוכל לתקון. המצב נראה אבוד בעיניו, אך בכל זאת החליט לנסוע לצדיק מאפטא להתייעץ עמו, אולי הוא יוכל לבוא לעזרתו למצוא לו איזה דרך שבכל זאת יוכל להתקרב לאלקיו כי תבערת התשובה בערה בו לבלתי נשוא.

עוד באותו לילה הגיע המשומד בלב קרוע מחרטה אל הרה"ק מאפטא. בראות הצדיק את פני המשומד הנודע צורר היהודים נפל עליו פחד, מי יודע איזה צרה חרשה רוחש אותו צורר בלבו. הרה"ק מאפטא ניסה להתחמק ממנו והתנצל לפניו כי הוא זקן וחלוש ואינו יכול לקבלו, בפרט בשעה מאוחרת זו של הלילה אולם הלה לא זע ממקומו, והתחנן אליו שישמע רק לאמרי פיו. אולם בלב הרה"ק מאפטא גמלה ההחלטה לא להכנס כלל בדין ודברים עם אותו צורר נתעב, וקרא לעברו בהחלטיות, שרק כשיצמח עשב על המקל העומד בסמוך, הוא ידבר עמו... אולם למרבית הפלא החל מיד אותו מקל לפרוח, ויצץ ציץ ויגמול עשב. ראה זאת הצדיק, והבין כי לא דבר ריק הוא וכי דברים בגו, הוא קראו אליו את המשומד הביתה ונתן לו את רשות הדיבור. הלה החל מיד, בלב קרוע ומורתח, לספר לו את כל השתלשלות העניינים, וכי גמר בדעתו לשוב בתשובה שלימה ולעזוב את דרכו הרע אך אינו יודע את הדרך כיצד לבצע זאת, בעיקר עקב היותו נשוי לאשה ערלית ולו כמה בנים ממנה.

הרב מאפטא קיבל על עצמו לעסוק בתיקונו של אותו משומד. ומיד שלח לרב העיר הסמוכה שם דר המשומד בבקשה להודיע לו על כל שינוי שיחול בתקופה הקרובה בבית המשומד, ונתן בידו דרך תשובה ותיקונים שונים שיתחיל להתנהג בהם מיד. והנה, לא עברו אלא שבועיים ימים ואותו רב שלח להודיע לרב מאפטא כי ביתו של המשומד עלה באש ונשרפו האשה עם ילדיה, ולא נותר מהם זכר. מיד הודיע הרב מאפטא לאותו משומד לשעבר כי תשובתו נתקבלה, ומעתה יכול הוא לשוב לביתו לאשתו וילדיו הכשרים, והפך לבעל תשובה גמור. (הרה"ק רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א ילקט אמרים)

פ"א בימי הרה"ק וכו' הר"ר אברהם יהושע העשיל מאפטא זצ"ל, היה להם שני אנשים עסק בשותפות וגם נשיהם היו להם לעזרם בענין המסחר כמנהג, והי' אשתו של אחד מהם בקיאה וזריזה בטוב מו"מ יותר מחברתה, ואמרה אל בעלה מה לנו לשותפות, שאני העיקר במו"מ ואשת השותף לא נצלחת להמו"מ, ואין לי שום עזר ממנה, ושמע לקולה ונתפרד השותפות וכל אחד עסק לנפשו,

ויהיה לימים, אשת השותף שהיתה אשת חיל אשר אמרה כחי ועוצם ידי עשתה החיל הזה ירדה מטה מטה, ואשת השותף השני עלתה מעלה מעלה, בעשירות, ומקנאה וצרת עין לחברתה על שהצליחה יותר ממנה, וחשבה עצה רעה ושכרה עידי שקר להעיד עלי' דבר ומחמת זה

מוכרח בעלה לגרשה, וכן ה"י ששלחה עדים שהעידו בב"ד, ויצא הפסק שמוכרח בעלה לגרשה,

ויהי כי ראתה שמחויב בעלה לגרשה, אז אמרה לו שמבקשת ממנו דבר זה שיסע עמה קודם לגירושין להרה"ק וכו' מאפטא כי ידעה בעצמה ששקר העידו בה, ונתרצה בעלה אף לדבר זה ונסעו יחדיו להרה"ק מאפטא זצ"ל, וסיפרו לו אשר להם,

והרה"ק וכו' מאפטא זצ"ל ראה ברוה"ק שכנים דבריה ואשה כשרה היא, אך כבר יצא הפסק מלפני ב"ד עפ"י עדות שאסורה על בעלה אז אמר הרה"ק זצ"ל מאפטא, לבנו הרה"צ איטשע מאיר (מזינקוב) ז"ל צא והכרו ברבים שלא יתנו לי יותר מעות לפדיונות אפי' א ר"כ כי רוה"ק שלי הוא ההיפך מד"ת, א"כ אין זה רוה"ק,

ויהי כי אמר הרה"ק וכו' מאפטא זצ"ל דבר זה, אז אחזתם האשה והעדי שקר רתת וזיעה במקומם, ויאחזמו רעד וכמחלת הקדחת בעצמותם ותיכף נסעו אחרי האשה ובעלה לאפטא והודו על האמת ששקר העידו מחמת קנאה ושנאה,

ואז אמר הרה"ק וכו' מאפטא לבנו הרה"ר איטשע מאיר ז"ל עתה צא והכרו שמותרים ליתן לי הרבה מעות שרוה"ק שלי הוא שוה לד"ת הקדושה, והבן: (שיח שרפי קודש)

שמעתי מהה"ח המפורסם ר' יצחק דוד לידער ז"ל, ששמע מהה"ק רבי יעקב יוסף זצ"ל מסקווירא, שהרה"ק רבי דוד מטאלנע זצ"ל נהג להסתופף בצל קדושת אחיו הבכור רבי אהרן מטשערנאביל זצ"ל. פעם שוחחו החסידים מפלאות הצדיקים, ענה הרה"ק רבי דוד מטאלנע ואמר, שמעשיות אינו יודע הרבה, רק שתיים, א' מה ששמע וא' מה שראה בעיניו.

וסיפר, שפעם נסע לאחיו הגדול הנ"ל והתנצל לפניו שאין לו פרנסה, סיפר לו אחיו מעשה, שהה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זצ"ל בימי עלומיו כאשר כיהן ברבנות באחד ממקומותיו (בעיירות ק.א.י.ם). סבל דחקות נוראה, הרבנית ובי"ב היו עטופים ברעב ממש, והה"ק ישב בביהמ"ד כל היום על התורה ועל העבודה. וכשהילדים בקשו אוכל מאמם הרבנית, שלחה אותם לאביהם בביהמ"ד, וכן עשו, ומשאמרו לאביהם ה'ק' שהנם רעבים לא הגיב על זה כלום, רק למד הלאה, והיטב חרה לה להרבנית על זה.

לימים הגיע שמה הרבי ר' אלימלך לאיזה עיר בגלילות, ונסע אליו הרה"ק מאפטא, והרבנית נסעה עמו, שרצתה לקבול עליו בפני הר"א, ואכן סיפרה להר"א את כל מעשי בעלה, שאינו משיגח על ילדיו הרעבים גם צמאים.

שאלו הר"א היתכן כזאת, אמר לו הרה"ק מאפטא דאס הארץ האט מיר טאקע זייער וויי געטוען אבער וואס האב איך געזאלט טוען? [שאהבת התורה ה'ק' עולה לו על כל האהבות!] אמר לו הר"א מאד תגל נפשי שהגעתם למדריגה כזאת, ויאמר הרה"ק מאפטא אמנם על הרבנית וב"ב עליהם הרחמנות, אמר לו הר"א: אמרו חז"ל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, ומקשה התוס' הלא אמר ה' לזו עלי ואני פורע עיי"ש, ובכן אנו מפרשים 'עשה שבתך חול' שגם בחול יהיה לכם בחינת שבת, ועי"ז אל תצטרך לבריות, ובאיזה אופן יתקיים זאת, לכן אמר ה' לזו עלי, תתדבק בי, ואני פורע ומגלה טבעכם בעולם.

ואיחל לו הר"א שיתרומם קרנו בכבוד, ומאז כבר היה לו להרה"ק מאפטא פרנסה ברווח [שנתגלה בעולם].

וסיים ה"ק מטאלנע, זהו הסיפור ששמעתי, והמעשה שראיתי הוא, שמאז שסיפר לי אחי הגדול מעשה זה נתרומם קרני ומזלי בשפע רב.

(מפיהם ומפי כתבם, מפי ה"ק מהר"י זצ"ל מפשעווארסק)

באחד השנים, בעת מגורי רבינו (מהורצ"א מדינוב ז"ע) בטעטש, מקום מגורי חותנו, נסע לשהות ביום הכיפורים בצל הרה"ק "אוהב ישראל" מאפטא ז"ע, שכיהן אז כרבה של קאלבסוב הסמוכה.

במוצאי יום הקדוש צוה הרה"ק מאפטא להכריז שכל אחד יסע לביתו לחג הסוכות על מנת לקיים את מצות "ושמח את אשתו". כשמע

רבינו את ההכרזה עלה על עגלה ושב לביתו בטעטש, והביא את אשתו לקאלבסוב, כדי לזכות לשהות בחג הסוכות אצל הרה"ק מאפטא.

בערב החג, הלך הרה"ק מאפטא לסוכתו, להסתכל ולהתבונן בנוי הסוכה ובכשרותה, ובדרכו ראה ופגש רבינו. אמר לו הרה"ק מאפטא, דהרי הכריזו שלחג הסוכות ישונו הביתה לקיים את ושמח את אשתו. השיב לו רבינו הבאתי את אשתי לכאן, וכאן אקיים את "ושמח את אשתו". תוך כדי הדברים, הבחין הרה"ק מאפטא, כי אין מנעלים לרגליה של הרבנית של רבינו. תיכף הוציא מכיסו מעות ונתנן לרבינו, שיקנה מנעלים לרבנית.

הרה"ק מאפטא ז"ע, מחבר הספה"ק "אוהב ישראל", הדליק פעם נרות חנוכה ומיד עזב את הבית ויצא לרחוב החוצה. ועמד הביט לכל עבר ושב לביתו. כעבור זמן מועט, יצא שוב לרחוב העיר. ונשא עיניו לשמים, וחזר לביתו, והתישב על כסאו, וכששמחה ניכרת על פניו הסביר לחסידים שנוכחו שם את פשר התנהגותו. בהיותי בחוץ בראשונה, השקפתי על עירנו וראיתי שכל הפרנסה שהוקצבה בשמים, בראש השנה, למשך שנה זו כבר נגמר עד חנוכה, ומשום כך נצטערת, שממה יחיו מעתה עד ראש השנה הבא, וחשבתי להסתכל שנית בשמים שמא בפעם הראשונה לא ראיתי טוב אך נוכחתי לדעת שלא טעיתי. אולם ניהמתי את עצמי שאף אשתקד בשנה שעברה אירע אותו דבר, אלא שהקב"ה ברוב טובו הוריד בחנוכה השפעות חדשות ופירנס בכל זאת את העיר כל השנה, ומן הסתם גם השנה לא יסיר חסדו מעמו ישראל, ויוסיף להמשיך גם השנה בחנוכה השפעות חדשות לפרנסה.

פעם אחת נפגש הרה"ק מאפטא עם הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז ז"ע, וחששו התלמידים ששיחתם לא תעלה יפה, שהרי ידוע שהרה"ק מאפטא הגזים מאד בלשונו בגוזמאות שונות ומשונות, ואילו הרבי ר' ברוך'ל היה מפורסם כקפדן גדול, אך למעשה דיבר ה'אוהב ישראל' כדרכו בגוזמאות ואעפ"כ התבטא הרבי ר' ברוך'ל, שיש להרה"ק מאפטא משקל זהב בפיו שכל תיבה ומילה מדודות במשקל של זהב.

סיפור זה היה הרה"ק רבי אברהם יעקב האדמו"ר הזקן מסדיגורא מספר בליל בדיקת חמץ.

בכפר אחד שליד קולבסוב היה גר יהודי אחד שהיה חוכר את בית המזיגה של הפריץ. שנה אחת לא היה בידו לשלם את דמי החכירה. איים עליו הפריץ בכמה אימים, אבל מה יכול היה היהודי לעשות ובביתו אין כל.

בשבת הגדול שלח הפריץ את אנשיו ואלה עשו שמות בביתו של היהודי הכפרי כאות וסימן מה שעוד יעשה בו. לאחד שהלכו הפורעים והחוכר נשאר עם משפחתו הדוויה, החליט ללכת אל העיירה, לקולבסוב, לשמוע את דרשת הרב לשבת הגדול.

התישב לו החוכר בפניה, בין הקהל הרב והאזין בדממה. שמע את הרב אומר: ישנן שתי ברכות, גאל ישראל לשון עבר (בברכות אחרונות של קריאת שמע ובהגדה של פסח) וגואל ישראל לשון הווה (בראה נא בעניני שבשמונה עשרה). האחת מוסבת על גאולה יום יומית, אפילו אם יש יהודי בכפר שהפריץ שולח אנשים לחבל בתוך ביתו להרוס את רכושו גם לו הקב"ה גואל ומושיע לשון הווה.

איש לא הבין את הדברים, אבל החוכר היה בטוח שאליו התכוון הרב. בלב רונן ובשמחה עצומה חזר לביתו כשהוא חוזר: הרבי אמר גואל ישראל, הרבי אמר גואל ישראל. במוצאי שבת שלח הפריץ את שליחיו כדי לראות מה עושה החוכר לאחר החורבן הגדול שנעשה לו, והנה רואים השליחים את החוכר רוקד ומנגן, קופץ ושר, הרבי אמר גואל ישראל, סברו אלה שהחוכר יצא מדעתו ומיהרו לספר על כך לפריץ, מיהר הפריץ לקרוא לחוכר, בני המשפחה נבהלו מאד ואילו היהודי החוכר הלך בלב בוטח.

הן בשבילו והן בשביל התעשייה, והוא בא אל האציל לעשות אתו חשבון, ואז טועה האציל בחשבון, באופן שבמקום שהיהודי חייב לו אלף רובלים, הרי הוא כותב לו שהוא האציל חייב להיהודי אלף רובל כסף, ונותן לו קבלה על התשלום, והיהודי נפרה מצרתו.

היהודי הרינדאר ששמע אלה הדברים חשב שכבר עשה את שלו שאין צריך עוד לדבר עם הרב, יצא מבית הכנסת רכב על סוסו וחזר לביתו, והרב ממשיך את דבריו ואומר האין זה גואל ישראל? ר"ל שהוא יתברך גואל את כל או"א מישראל מכל צרה שלא תבוא, בכל יום ויום ובכל שעה, וע"כ אנו מודים ומברכים בלשון הוה "גואל ישראל" שלש פעמים בכל יום.

הרינדאר בבואו לביתו מספר לאשתו בתמימות שהרב אמר שילך אל האציל בעל האחווה עם הפתקאות, והוא האציל יתן לו קבלה שקיבל התשלום. וכן עשה לקח את כל הפתקאות והלך אל האציל, והאציל טעה כדברי הרה"צ וקיבל בחשבון כי כבר שילם לו התשלום, הרנדאר ואשתו שמחו מאד על הנס הגלוי הזה, ויחליטו להנות להרב בדורון לחג הפסח. וכן עשו כי בימים שלפני הפסח הביא הרנדאר לבית הרב כמה עופות ותפוחי אדמה וכדו' לצורכי החג. ובראות הרבנית את הרנדאר ואת כל אשר הביא, נכנסה לחדר הרב הצדיק וספרה לו כי איזה יהודי הביא להם כל צרכי החג.

אז צוה הרב שיכנס היהודי אליו, וכשבא שאל לו הרב מה זה שהבאת לי, על זה השיב היהודי אדוני הרב כן היה כמו שהרבי אמר אז בביהכ"נ, האציל בעל האחווה טעה בחשבון שהוא חייב לי אלף רובלים וכבר שלמתי את התשלום. הרב תמה על דבריו, והוא הרינדאר מזכיר את הרב מה שאמר אז, כיון שהרגיש הרב את הענין, הושיב ב"ד אם מותר לו לקבל המתנה שהיא בטעות, שבעת הדרשה לא כיון כלל לאותו מעשה ואמר הדברים לפי תומו. (אמרי נועם עמ' מ"ב אות כ').

(הגש"פ אוהב ישראל)

ספור זה היה הרב מאפטא מספר לביל חג הפסח וכך סיפר:

אחד החסידים הראשונים ר' ישעיה שמו, היה ירא ה' ובתורה הגה יומם ולילה, הוא לא ידע צורת מטבע וכל עמלו בתורה. דודו ר' ישעיהו מסלועק, שדמה לו בכל, היה גביר אדיר, גביר זה תמך בנן אחיו והיה נותן לו דינר זהב משבוע לשבוע, גם אנשים אחרים תמכו בו פה ושם. בינתיים הגיעו שלש בנותיו לפרקן ולרש אין כל, ולחצו עליו ידידיו שיקח לו עגלה וסוסים ויסע ל"הכנסת כלה", הן ידוע הוא בחסידותו ובהתמדתו ואכן בסביבה הקרובה נתנו לו בעין יפה. ברם, ככל שהרחיק כן הלכו ופחתו התרומות. יום אחד בהיותו בעיר גדולה, לבוש בבגדיו המהודרים שהלבישוהו לצורך המגביה, ניגש אליו איש אחד והחל לשאלו פרטים אודותיו ואודות משפחתו כדרכם של יהודים הפוגשים באדם בלתי מוכר להם. מששמע אותו יהודי שישעיהו שמו ואיש סלוצק הנהו, היה בטוח שמדובר בגביר הנודע. הוא החל לשאול למטרת בואו והציג את עצמו ששדכן העיר הוא, שמח ר' ישעיהו ואמר: יש לי בנות להשיא ואשמח לשמוע הצעות של שידוכין. הציג לו השדכן את בנו של גביר העיר, העלם הוא עילוי מלא תורה וחכמה כליל המעלות, פלא פלאים, אמנם הגביר הוא גביר חדש והוא עצמו בן עניים ללא יחוס. ר' ישעיהו הציג לחכות יום יומיים עד שיחקור על אודות הבחור ואילו השדכן יציע לגביר את השידוך, כדי לשמוע את חוות דעתו. הגביר העירוני התלהב ביותר, מילתא זוטרתא, להיות מחותן של ר' ישעיהו סלוצק, הגביר והיחסן הנודע. הוא הבטיח לשדכן סכומים גדולים אם יצליח להוציא את השידוך אל הפועל. ר' ישעיהו הסכים כמובן לבוא אל המחותן, ואכן מצא החתן חן בעיניו. הוא מיהר לסכם את השרון ואף כתבו תנאים ביניהם, הוא מיהר לתת מאה רובל לשדכן, כדרכו של גביר ומאתים רובל נתן למתנות עבור החתן. חזר ר' ישעיהו לביתו שמח וטוב לב, אבל כיסו ריק כי כל מה שאסף נתן עבור החתן והשדכן.

בשובו של ר' ישעיהו לעירו סלוצק תמהו הכל על שובו במהרה. סח להם הלא כל מטרתו היה למצוא זוג לבתי ומצא מצאתי, חברו עליו

פנה אליו הפריץ: מדוע אתה "לא יוצלח" שכזה? השיב לו החוכר וכי מה אוכל לעשות? אמר לו הפריץ לך בשמי אל משרפות היי"ש ותקבל מהם בהקפה יי"ש מובחר. תמכור את היי"ש ותוכל להביא לפרנסת ביתך וגם להחזיר את החוב.

וכך עשה. כבר בימים המעטים שבק שבת הגדול לפסח, עשה רווח יפה שהספיק לו לפרנסת ביתו ולהחזרת חלק מהחוב. לקח החוכר צרור מטבעות וצררם במטפחתו ומיהר לבוא בערב פסח אל הרב מקולבסוב באמת אליו: הבאתי לרב דמי גואל ישראל.

הרב מאפטא (מכון "שפתי צדיקים").

ובנוסח אחר: שמעתי מפי מורי אבי הרה"ק ז"ל בשם הרב הצדיק הגה"ק מוהר"ד אברהם יהושע העשיל מאפטא וצוקלה"ה במה שהסביר לפרש את ברכת התפלה בשמו"ע "גואל ישראל".

ומעשה שהיה כך היה, בימי ממשלת האצילים הפולנים (פולישע פריצים) בעלי האחוזות והכפרים שידם היתה תקיפה מאד על התושבים, שעל איזה חטא כל שהוא היה רודה בהם בשבט מושלים, הן על יהודים והן להבדיל על הערלים, והיה מעניש אותם כאות נפשו באין פוצה פה, וביחוד היה חמור מאד ענשו של הרענדאר המוזג אם לא היה שומר את הזמן המדויק שעליו לשלם את התשלום, וגם אם ע"פ איזה סיבה התאחר מלשלם את התשלום בזמן המוגבל נענש על זה בקנס חמור, ומכש"כ מי שלא היה בידו לשלם התשלום, היתה אחת דתו למכות אכזריות, ולהשליכו בבור המסוכן (בית הכלא), ולפעמים נחרץ משפט אכזרי זה גם על אשתו ובני משפחתו.

ועפ"י הרוב היו משכירי את הרענדריי (בית מרוח) ליהודי הרינדאר, כמו כן מעשר התבואות שהיה לוקח מעובדי השדות בחכירות היה ג"כ מושכר ליהודי זה שהיה המוזג (רינדאר) בהכפר של האציל.

ויהי היום שיהודי אחד מחזיק הארנדערי של המשקאות וגם של מעשר התבואות, כשהגיע סמוך לזמן פרעון התשלום להאציל, ראה שאין לו במה לשלם את התשלום מפני ההפסד הרב שהיה לו במחיר התבואות ועוד סבות, ובשום אופן לא מצא לפניו עצה כדי פרעון התשלום, ויצר לו מאד כי ידע את מר גורלו, ועל כן הצטער מאד הוא וכל משפחתו, כי לא ידעו איך למלט את נפשם מצרה.

היהודי הזה היה איש פשוט מאד ולא ידע עצות בנפשו, רק בכה תמרורים על מר גורלו העתיד לבוא עליו, אז אמרה לו אשתו שמע נא בעלי, היות שהרב מהעיירה הסמוכה קלבוטוב (הרב מאפטא היה מקודם רב בקלבוטוב) שמעתי עליו שהוא עושה מופתים, סע נא אליו והתחנן לפניו על אודות הצרה הנשקפת לנו.

היהודי הזה שלא היה אף פעם אצל שום רבי, רכב על סוסו ונסע לקולבסוב אל הרב, ובבואו לבית הרב אמרה לו הרבנית שהרב בביהכ"נ, ומפי פשטותו שלא ידע מה טיבו של רבי, חשב כי גם בביהכ"נ הוא מקום להתאונן בפני הרב, נסע רוכב על סוסו לבית הכנסת. וכשנכנס לביהכ"נ מצא לפניו קהל גדול השומעים לדרשת הרב שדרש אז בעניני חג המצות שדורשים שלשים יום קודם החג, ובאותו הרגע שהיהודי הזה בא לביהכ"נ נשאר עומד נוכח הרב הדורש, והרב היה דורש בעניני הגאולה מהארבעה לשונות והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. ומענין לענין שאל הרב את כונת הברכה שאנו מברכים בשמו"ע שלש פעמים ביום "גואל ישראל" מה פירושה ומה היא הכונה, אם הכונה היא על גאולת מצרים הרי צריך לברך גאל ישראל בלשון עבר, ואם על הגאולה העתידה שאנו מקווים הרי צ"ל יגאל ישראל בלשון עתיד, ועכשיו שאנו מברכים גואל ישראל בלשון הווה מה פירושו, והמשיך את דרשתו והסביר להם להקהל את הפירוש והכונה, ואמר להם בזה"ל אני אסביר לכם רבותי, למשל היהודי הזה (מורה באצבעו על היהודי המוזג) נמצא במצב נורא ומסוכן שאין בידו כסף התשלום כדי לשלם לבעל האחווה האציל האכזר, והרי צרה גדולה נשקפת לו שיפול בסכנה גם הוא גם כל משפחתו ורע ומר גורלו, מה עושה הקב"ה, נוטל היהודי הזה (מראה עליו בידו) את הפתקאות שהאציל המושל נתן לו נגד משקאות ושאר צרכי ביתו שקיבל ממנו בכל השנה,

מעיר פלוני סמוך לק' אפטא והרב הכירו מביתו, וזה ערך שני שבועות נחלש מאוד היה מוטל במטתו באכסניא שלו, שלח האברך החולה אל הרבי שיטריח לבוא אליו כי יש לו דיבורים נחוצים לדבר עם הרבי, הרה"ק הלך אל החולה ואיזו אנשים הלכו עמו.

בבוא הרב לחדר החולה וישב לפניו והאנשים עמדו לפני הרב, ביקש החולה שכל העם יצאו מכאן כי יש לו דבר סוד לדבר עם הרה"ק. כן הרבי פקד על כל העומדים שם שיצאו החוצה, יצאו כולם ועמדו אחורי הדלת לשמוע איזו דיבורים. החולה בכה ביחידות לפני הרה"ק בוכה ומדבר בוכה ומדבר, והה"ק מנחם אותו בזה"ל: שרעק דרך ניט שרעק דרך ניט. העומדים בחוץ לא שמעו דברי החולה רק שמעוהו בוכה ומדבר וזה שמעו מפ"ק הרב שאמר לו שרעק דרך ניט.

המובן מזה היה כי החולה ידע והרגיש בעצמו שימות וילך בדרך כל הארץ וידע בנפשו מאיזה ענין שעשה ולא תיקן, ע"ז בכה לפני הרב והרב הק' ניחם אותו ואמר לו שלא יפחד מזה.

הרב הק' לא נתעבב שם רק מינוטין אחדים וברך את החולה והלך לביתו וצוה אשר אחר שימות האברך הזה ב"מ וישאו את מטתו להבית עלמין ילכו נושאי המטה סמוך לבית הרב ויעמדו שם ויודיעו להרב. כן הוה האברך זה מת בקרב, ועשו כל צורכו ונשאו המטה והלכו סמוך לבית הה"ק ועמדו שם ושלחו להודיע להה"ק.

הרב הק' יצא מביתו ובא אל מטתו של האברך הזה והניח הרב את ידו הק' ע"ג המת ואמר לו בזה"ל: אברהם וואס שרעקסט דו זיך, שרעק זיך ניט גיי איך הייס. וליווה איזה פסיעות וחזר לביתו.

כ"ז סיפרו לאבי ז"ל שהיה ד"ר בשבוע זו קודם השבת. ועם סיפור זה נתיישב לו לאבי הרב ז"ל את הכל, אשר עכשיו במו"ש בא המת הזה עוד הפעם להרב לקונן על מה שרוצין להענישו. מזה נתפעל הרב ואמר כן בזה"ל כנו"ל: וואס טוסטו דא איך האב איין מאל גיזאגט! ווער האט כח איבער צו מאכין דעם אפטער רבס פסק. איך האב א דעה אין היכל הזכות [שם יושבים הב"ד של מעלה כידוע] גיי איך הייס [נראה מזה שהקפיד הרב הק' ז"ל על המקטרג והמעניש שלא יעשה לו כלום ואינו רשאי לשנות ממה שפסק הוא ז"ל ע"ז המת וציווהו שלא יעשה לו כלום כי יש לו דעה בין הבי"ד של מעלה. והבן ז"ע ועל כל ישראל אמן]. (סיפורי צדיקים החדש אות נב) (אורח צדיקים, סקווירא)

שמעתי מהחסיד הישיש הרב ר' יעקב פענסאק. אל הרה"ק מאפטא זצ"ל הי' נוסע גביר אחד, והי' נותן להרב תמיד סכומים גדולים, ותמך בו ביד רחבה, פעם אחת כשראה שעסקיו לא עלו יפה כל כך, פחת מהסכום התמידי שנתן להרב ויתן להרב החצי ממה שהי' רגיל ליתן לו. ומאז הלכו עסקיו פוחת והולך. ובכל פעם פחת מן הנתינה, עד שנעשה עני, ולא הי' לו מה ליתן להרב, ותאמר לו אשתו עצתי שתיסע אל הרבי, ותדרוש ממנו שיעזור לך בעת צרתך, כי הלא נתת לו הרבה כסף, ותמכת אותו תמיד ביד רחבה. ויעש האיש כן, ויבא אל הרב ולא הרהיב עוז בנפשו לטעון את טענותיו לפני הרב, וירא איש אחד שהי' מקודם איש עני, ופתאום נתעשר, ונתן להרב סכום הגון, והרב ביקש אותו לשבת וידבר אתו בחביבות רבה ואותו לא קירב כלל, אז לא היה יכול עוד להתאפק, וניגש אל השלחן ויאמר, אדוני הרב! מעולם הייתי חושב כי פה אצל הרב נמצא האמת, ועכשיו הנני רואה ההיפוך, כי כאשר הייתי עשיר והייתי נותן הרבה כסף להרב, הי' הרב מקרב אותי ודבר עמי בחביבות, ועכשיו הרב מקרב את האיש העשיר הזה, מפני שהוא נותן כסף להרב, ואותי מרחק, מפני שהנני עכשיו עני ואיני יכול ליתן כסף, כי רבי מכבד רק עשירים, אבל האם האמת כך הוא! האם כך צריך להיות!

והחריש הרב רגעים אחדים, ויאמר לו, שמע ידידי! לעולם מכסף הפדיונים שאני לוקח לא נשאר לי מזה כלום, כי הכסף הזה אינו שלי, ואני מחלק את הכסף הזה לעניים, רק לכל צדיק מעמידים לו מן השמים איזה עשירים שיתמכו אותו, כדי שיוכל לעבוד את ה' בהרחבת הדעת, וגם אתה היית אחד מן העשירים שתומכים בי, אך כשראיתי שהתחלת להחסיר את תמיכתי, ובכל פעם היית פוחת והולך בנתינה,

רעיו מצא מצאת אבל מהיכן תקח אלפיים רובל אשר הבטחת לחתן? לא שת רבי ישעיהו לדברי רעיו, ה' הרועה אותי מעודי לא יחסיירני, ואמיץ בטחוני בה' כי אוושע. לאחד זמן כתב המחותן מכתב לר' ישעיהו ובו סכום נכבד לכלה, על המעטפה כתב כמקובל: אל הגביר הנודע רבי ישעיהו בקהלה קדושה סלוצק. מוכן שהמכתב הועבר אל הגביר ר' ישעיהו. תמה הגביר, מי הוא הכותב לי מחותני? ברם, מכיון שקיבל שלש מאות רובל שלח מחציתו אל החתן. מה איכפת לי שיחשוב שמחותני הנהו, הן אין לי בת כלל. כך עשה גם בתשורה שבאה לפורים. ברם, משהגיע המכתב המבקש לערוך את החתונה כמוסכם, היה נדהם, החל הגביר לחקור במי המדובר ועלה ברעתו שמא בכך אחיו מדובר. קרא הגביר את בן אחיו החסיד ונתברר לו שאכן בו המדובר, גם עתה לא סר מהחסידי בטחוני בה' כי סכום הכסף יימצא. בינתיים הגיע מכתב מהמחותן על בואו לסלוצק, ודורש הוא ממחותנו להכין את כל הכסף לפני החתונה כנהוג. הגביר ר' ישעיהו היה נבוך, כי לא ידע איך לצאת מן הענין. משבא אליו הגביר קיבלו בסבר פנים יפות ואט אט סיפר לו את כל האמת. הגביר נרתח והודיע כי מנתק הוא את השידוך והולך הוא להודיע זאת למחותנו, הן התנאים תנאי טעות הם. החסיד ר' ישעיהו התכונן אף הוא לבואו של מחותנו, את התרנגולת שהיה מכין לשבת ציוה לשחוט לכבוד המחותן, אף דאג לייין טוב ולדגים מאת אנשי שלומו, הדירה עצמה קושטה בכלים יפים שהביאו השכנים. הבלה שלקחה את התרנגולת אל השוחט, הלכה לה לאיטה, נבוכה, לפתע ברחה התרנגולת, מובן שהנערה החלה לרוץ אחריה בכל כוחותיה קפצה התרנגולת ממקום למקום עד שהגיעה לחורבה אחת מחוץ לעיר, משנכנסה הנערה לחורבה מצאה דינרי זהב לרוב, עזבה הנערה את התרנגולת והחלה מלקטת את הדינרים. חזרה הנערה עייפה ממשא הזהב שבידיה לקח החסיד מן הדינרים והכין סעודה כסעודת שלמה בשעתו, ברוב עם ובהדר, אף את הנערה הלבישו בעדיי זהב ובאבני חן. בינתיים הגיע המחותן עם הגביר ר' ישעיהו וברעתו היה כאמור לבטל את האירוסין, ישבו ואכלו שרו וזמרו לאל חי, ברם המחותן אינו מתפתה הוא מבקש תחילה את הכסף המובטח.

ר' ישעיהו החסיד מגכך, את הכסף? כמובן, מציע אני, הוא מוסיף, כי כל אחד יוסיף עוד אלף רובל נדהם המחותן והעמיד כל מיני דרישות כדי להיות בטוח שאכן הכסף הוא כספו של ר' ישעיהו ואין כאן תרמית, הסכים החסיד לכל התנאים, הן מה' יצא הדבר, ואת החתונה עשו ברוב פאר והדר לא היתה כמוה בסלוצק. כך עמד לו בטחוני של ר' ישעיהו בה' (עפ"י פאר מקדושים). (הגש"פ אוהב ישראל)

כבוד אבי מורי הרב הג' אשר עניזל זללה"ה סיפר לי ד"ז כמה פעמים, ששבת אצל כבוד הרב הקדוש זצוקלה"ה מאפטא בק' מעזיבו. ואז בסעודת שלש סעודות שהה"ק אמר תורה ובהתלהבות גדול כדרכו בקודש, וכל המסובין וכל העם שמעו והטו אזנם לשמוע מהרב דברי אלקים חיים והיה חושך בהבית כי כל זמן שלא גמר הרב הק' דבריו הקדושים לא הכניסו נרות להבית,

וגם אבי מורי הרב ז"ל ישב שם ושמע פתאום באמצע הדברים פתח הרב פיו הקדוש ואמר בזה"ל: אברהם וואס טיסטו דא איך האב איין מאל גיזאגט ווער האט כח איבער צו מאכין דעם אפטער רב'ס פסק! איך האב א דיעה אין היכל הזכות גיי איך הייס! והפטיק אח"ז מלגמור הד"ת שהתחיל לומר וצוה להכניס נרות. הנה בשעה שאמר הרה"ק דיבורים האלו נפל פחד גדול על כל העם שהיו שם כי הבינו שמדבר הרב אל מת אחד. והיה חושך בבית, ואבי ז"ל הבין שהיו לפני השבת איזו דיבורים ואיזה ענין עם מת א' והרב פסק לו וכעת חזר המת עוד הפעם לפני הרב לבקש טובתו. כי כן מורין משמעות הדברים. לכן התחיל אבי ז"ל לשאול ולחקור מהחסידיים שלו מה היה בשבוע זו איזה ענין עם נפטר א' שישפרו לו.

וכן סיפרו לו אנשים שהיו שם בעת מעשה זו, זה כמה שבועות שבא לכאן למעזיבו לפני הרה"ק איש א' אברך הגון מאוד בהכרת פניו, והיה

ולכן כאשר אתה ישראל מומר חז"ל קראו אותך עוד בשם ישראל, ולזה צייתי לחייט שלא יתפור לך שעטנו האסור לישראל.

וכשמוע האדון את דבריו התחיל לבכות מאוד, ויאמר רחם עלי רבי ומוריו כי לא ידעתי עד כמה התורה אהבה את נפשו של איש ישראל, שאפילו כשהשתמר ופנה עורף לרת ישראל אעפ"כ קוראים אותו עוד בשם ישראל. ויתן לו הרב תשובה ויצוהו ליסע למדינה אחרת ויחזור לדת ישראל ויעש כן. וחזר לדת ישראל ונעשה בעל תשובה גדול.

(סיפורי נפלאות מגדולי ישראל סיפור י"ד)

פעם אחת נתועדו לפונדק אחד שני הצדיקים גדולי הדור הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ז"ל ממעזבוז, והרה"ק ר' מענדלי ז"ל מרימנוב. ועמהם נסעו ג"כ ר' נתן ליב ז"ל בנו של הר"ר מענדלי, ומשרתו הנאמן הרה"ק ר' צבי הירש הכהן ז"ל.

וכאשר לא היה בחדר רק שני מטות בשביל שני הצדיקים הזקנים, הציעו לאברכים משכב על הארץ. ובלילה התחילו שני הזקנים לדבר ביניהם, וירד הרב מאפטא ויקח נר בידו והלך לראות אם שני האברכים ישנים, ואף כי היו נעורים עצמו את עיניהם ועשו עצמם כאלו הם ישינים.

וחזר הרב מאפטא ושכב על מטתו. שמעו שהר"ר מענדעלי שאל אותו, הרב ממעזבוז! מה זאת שראיתי שהייתם שוחקים בעת הנחת תפלין? ויען הרב מאפטא הנה כבודו אותי בשמים לסדר סדר השירה של המלאכים ועם מלאך מיכאל יש לי היכרות מכבר וראיתי שהראה לי פנים שוחקות ולמען החביבות הראיתי לו ג"כ פנים שוחקות. ובתוך כך לא הי' יכול אחד מן האברכים להתאפק והוציא שיעול מפיו.

אמר הרב ממעזבוז נפסיק מלדבר כי האברכים אינם ישינים, ופסקו מלדבר עוד ביניהם.

(סיפורי נפלאות מגדולי ישראל סיפור י')

אורים ותומים

שמעתי כמה פעמים מהשו"ב הישן מעירי פה זינקויץ הנכבד הר' הירש ליב זלה"ה וכן סיפר, פעם א' הייתי אצל הרה"ק אפטר רב זצ"ל ועוד איזו אנשים, נכנס איש א' מכובד לפני הרב ונתן לו קויטל מענין מסחר שלו, ואנחנו עמדנו קצת מרחוק שלא לשמוע דברי האיש שדיבר הרבה מעסקיו וראינו מרחוק שמה שענהו הרב הק' על מבוקשו לא היה נחא לו לאותו האיש ורצה להסיב דעתו הקדושה לרצונו.

והרב לא הסכים לו וזה ששמעתי מפי קדשו שאמר לאותו האיש בקול רם וכולנו שמענו זאת בזה"ל: תדעו כאשר אני קם בבוקר ואני מטהר ומקדש את הרמ"ח אבריים ושס"ה גידים שלי ובא א' לשאול עצה ממני, ידע שהוא כמו שישאל באורים ותומים, ואתם רוצים שאסכים לדעתכם? לא, רק כמו שאני אומר לכם כן יהי' ע"כ דברי קדשו וזה שמעתי מפי השו"ב הרה"ל כ"פ.

(סיפורי צדיקים החדש אות נו)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ראיתי שאין עוד לסמוך עליך, שתהי' מהתומכים שלי, לכן הייתי מוכרח לעשות איש אחר לעשיר במקומך שיתמוך בי בכסף, א"כ איזה תרעומות יש לך עלי, הלא אתה בעצמך אשם במצבך זה שהגעת אליו, בזה שהחסרת בכל פעם את הנתניה, האם משלך נתת ל' הלא זהו חלקי שנתנו לי מן השמים. ויבך האיש לפניו מאוד, ויאמר סלח לי אדוני הרב כי מרוב שיחי וכעסי דברתי את הדברים, ויברך אותו הרב שתהי' לו פרנסה. זי"ע ועכ"א.

(סיפורי נפלאות מגדולי ישראל סיפור רס"ב)

הרה"ק מאפטא היה חותם עצמו 'אוהב ישראל' פעם היה בביתו רופא רשע עוכר ישראל ולא רצה הרה"ק לשוחח עמו וריחקו מאוד, לאחר זה כשכתב הרה"ק מכתב וחתם את שמו נשפך הדיו ונמחק המילים 'אוהב ישראל' והתיישב שזהו על שריחק אותו רופא שבכל זאת הרי הוא יהודי.

(מאמר מרכז"ס (סלאנים) ח"ב עמ' קל"ג)

בעיר אפטא גר איש עני ומלאכתו מלאכת חייט, והיה יוצא ונכנס תמיד בבית הרב שהיה צדיק גדול ותמיד היה מתאונן לפניו על גודל עניו. פעם אחת בא החייט וסיפר להרב כי ד' ריחם עליו ויש לו עכשיו פרנסה בריוח בעז"ה, וישאלהו הרב סיבת הדבר, ויספר לו כי אדון העיר מכר את הכפר שמחוץ לעיר לאדון אחר והאדון החדש עושה אצלו כל הבגדים שלו ומרויח אצלו היטב וישמח הרב מאוד.

אחרי איזה ימים בא החייט לבית הרב ויספר לו כי שמע אומרים שהאדון החדש הוא יהודי מומר, ויאמר לו הרב לך ועשה ע"ז חקירה ודרישה אם באמת הוא מומר כדבריך ותגיד לי, ויעש החייט כן ואחרי חקירתו נודע לו שאמת הדבר שהוא מומר, ויבא אל הרב ויספר לו שנודע לו אל נכון כי האדון הוא מומר. ויאמר לו הרב א"כ הדבר! הנני גוזר עליך שלא תתפור לו בגדי שעטנו בשום אופן. ויבטיחהו החייט על זה.

אחרי איזה ימים נתן לו האדון סחורה שיעשה לו ממנו בגד ליום הולדתו, וכשרצה לעשות לו הבגד ראה שחלקי הבגד הם שעטנו גמור ולא ידע לשית עצה בנפשו, בתוך כך עברו איזה ימים, והוא לא התחיל עוד לעשות את הבגד. ויבא האדון בעצמו וישאלהו אם כבר עשה את הבגד ולא ענהו, ויכעס עליו האדון ויאמר אם אינך רוצה לעשות את הבגד מדוע לא הגדת לי? והייתי נותן לחייט אחר לעשותו. ויען החייט אדוני! אני אינני אשם בזה שלא עשיתי לך את הבגד כי הרב אמר לי שלא אתפור לך בגד שעטנו.

וילך האדון אל הרב ויאמר לו אדוני הרב! מדוע אמרת לחייט שלא יתפור לי בגד שעטנו? ויאמר לו הרב חז"ל אמרו ישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא, וקשה להבין האם נאמר שאם אחד חטא איזה חטא איננו כבר ישראל שצריכים ע"ז לומר שאעפ"י שחטא עודנו ישראל! אך דע ידידי! שחז"ל אמרו זה על חטא כזה שהוא מענין ישראל, היינו כשאישי ישראל ממיר דתו ורוצה שלא להיות עוד ישראל, אחז"ל ישראל אעפ"י שחטא, פי' שחטא בזה שלא רצה להיות ישראל ואמרו שאעפ"י כ ישראל הוא ואין מועיל לו כלום המרת דתו.

לזכות הרוצה בעילום שמו
שיקויים ברכת צדיק "מנוחה ושמחה, אור ליהודים"

לע"נ האשה החשובה הצדקנית
מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רי"ך)
נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט

ההפצה בעיה"ק טבריא נתנם לע"נ רבני טבריא

רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאגא זצ"ל
רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

להצילחת

נושה בן אסתר מלכה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו
להתברר בכל כוילי דניטב

להצילחת

נואר יחיאל בן חנה סימא
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד
לו להתברר בכל כוילי דניטב

להצילחת

ננחם כוענדל בן פרידא גילה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו
להתברר בכל כוילי דניטב

להצילחת

אפרים בן אסתר לאה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד
לו להתברר בכל כוילי דניטב

להצילחת

יוסף נתן בן רבקה טויבא
זכות הפצת תורה וחסידות,
יענווד לו להתברר בכל כוילי דניטב

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM

אבינו מלכנו מנע מגפה מנחלתך. אבינו מלכנו שלח רפואה שלמה לחולי עמך.